

ELENCVS QVAES- TIONVM PRAECIPVARVM.

*Ante numerationem litera V. significat quæsitum in ver-
sione folij illius numeri.*

PRIMA PARS.

A Nimaduersione deterreat
nomen empsalmi ante exa-
minationem Folio 1.

Definitio præcantationis in ge-
nere, & diffinitiones, & diui-
siones in specie. 2.

Ordo regulæ examinationis
præcantationū ex Diuo Tho-
ma, & ex Doctore Nauar-
ro. 5.

Reductio regularum examina-
tionis ad duo principaliter in-
quirenda. v. 8.

SECUNDA PARS.

Prima dubitatio de ethimologia
& cōpositione empsalmi, seu
præcantationis. 10

2. dubitatio de fama scandalosa
vtentium præcantationibus.

v. 2.

3. dubitatio in quo consistat vir-
tus præcantationis. 18.

1. Replica an insit in præcan-
tatione aliquod pactum dæ-
monis. 21.

2. Replica an post renunciatio-
nem pacti dæmonis remaneat
quid timendum in præcanta-
tione catholica. v. 21.

3. Replica an ex multitudine
miraculorum præcantationū
resultet indicium superstitio-
nis, & si sit Dei tentatio pete-
re ab eo miraculosam salu-
tem quotidie. v. 22

4. Replica, an intelligens emp-
salmator semper esse impetra-
turum peccet mortaliter. 24

5. Replica an empsalmator sit
motus ad petendam salutem
infirmi ab aliquo pacto dæ-
monis. v. 24.

6. Replica, an petere miracula
absq; inminente periculo sit
tentare virtutem Dei. 25

4. Dubitatio an liceat empsal-
matoribus catholicis dicere
alias orationes præter oratio-
nem

*Item Dominicam & symbolum
fidei* 26.

5. *Dubitatio an solum pertineat
ad sacerdotes petere a Deo sa-
lutem super egros manus im-
ponentes aut etiam pertineat
ad omnes credentes.* 27.

1. *Replica, an opus sit miraculi
Dei ad confirmationem fidei
ad stantibus fidelibus christia-
nis ad curationem.* 28.

6. *Dubitatio, an ex numero sig-
nato repetitionis præcantatio-
nis sequatur superstitio.* 29.

7. *Dubitatio an ex eo quod se-
quantur tot numero miracula
ex præcantationibus enpsal-
matoris catholici: & non ex
orationibus sacerdotis sit mag-
num indicium superstitutionis
in enpsalmatore.* v. 29.

8. *Dubitatio an propter pericu-
la quæ inveniuntur in præcan-
tationibus miscendi supersti-
tiones sint omnes præcantatio-
nes prohibendæ.* v. 34.

9. *Dubitatio an semper infali-
biliter sequantur salutes mi-
raculosæ ex præcantationibus*

*& ex eo sequatur magnum in-
dicium superstitutionis.* v. 38

*Replica an sit verum quod ase-
runt quam plurimi enpsalmato-
res semper infalibiliter sequi
post suam præcantationem mi-
raculosam salutem.* v. 39

*Replica. 2. an impossibilis sit rec-
ta examinatio præcantationis,
quia intentio dicentis præcan-
tationem, examinari non potest
in homine malæ vitæ.* 41

*Replica 3. an omnes enpsalmato-
res sint suspecti de supersti-
tione.* 42.

10. *Dubitatio ex eo quod enpsal-
mator dicat semper unicam
præcantationem ad vulnera
curanda, nam sancti diuersis
orationibus utebantur.* 43

*Replica a contrarijs ex eo quod
habeat enpsalmator plures o-
rationes una quæq; specialiter
signata ad suam ægritudinē* 44.

11. *Dubitatio. an prohibendæ
sint absolute præcantationes
& earum vsus ex eo quod quā
plurimi enpsalmatores vtētes
misceant superstitutiones.* v. 45.

ELEN-

ELENCVS RERVM

PRÆCIPVARVM.

A.

*Animaduersio circa nomen enp-
salmi ne de terreat ante exa-
minationem.* 1. b

*Animaduersio temporis in quo di-
cuntur orationes in ægrotudi-
nibus absq; remedijs naturali-
bus* v. 2 a

*Ad duo dirigēda est diligentia in
examinatione præcātationis* v. 8

*A quo tempore inuentæ sunt in-
uocationes Dei cantibus &
hymnis.* 11. b

*A quo procesit inuocatio Dei
carminibus, & hymnis.* 11. d

*Argumenta ex scandalo contra
præcātationes catholicas* 17. a

*Actus dicendi præcantationes ca-
tholicas, non habet defectum
rectitudinis, tã in iustis, quam
in peccatoribus* 16. b

*Aliquando bona spiritualia, vel
ocultanda, vel deferenda sunt,
propter scādālū pusillorū.* v. 16 a

*A sufficienti partiñ enumeratione
arguitur. cōtra præcātationes
scilicet ex vi verborum.* 18. a

*Absurdum est concedere quod
propter inuocationem demo-
nis eueniant tot miraculose sa-
nitates, et propter inuocationē*

Dei euenire nō possint 39. &

B

*Bona spiritualia vtrum sint dimi-
tenda propter scandalū.* 15 b

*Bona spiritualia absolute non
sunt dimitenda propter scan-
dalum pusillorum; & quando
sunt diferenda vel occultan-
da.* v. 16 a

*Bona opera aptiores nos redunt
ad petendum & consequenter
ad impetrandum.* 28. a

C.

*Circa tria versantur signa pacti
cum demone* v. 4 a

*Collectio examinationis præcan-
tationum* v. 8 b

*Causa quare inueniantur oratio-
nes catholice carminibus cō-
posite.* v. 11 a

*Christus loquutus est cum aposto-
lis & cū omnibus credentibus
qui in nomine suo inposuissent
manus super egros.* v. 27 r

*Clausula aliquorū doctorum quæ
sonat permitēdas non esse præ-
cātationes licet sint licite.* 35. a

*Conciliantur due clausule sum-
mistarum quæ vidētur esse con-
trariæ circa prohibitionē præ-
cantationum.* 38 a

* 2

Con-

Conciliantur sententiæ aliquo-
rum scribentium contra præcan-
tationes ex aliquibus suis aser-
tionibus circa aliquas præcanta-
tiones catholicas. 48. e.

D.

Diffinitio præcantationis in ge-
nere. 2.

Diuisio præcantationum in duo
genera scilicet in præcanta-
tiones ex verbis solum: & in
præcantationes ex verbis, &
remedijs simul. 2

Diuisio præcantationum ex ver-
bis solum & diuisio præcanta-
tionum ex verbis & remedijs
simul. 2.

Doctrina Ecclesiastici de oratio-
nibus in infirmitatibus. 4. b.

Deligētia præcipua in examina-
tione præcantationum v. 8. b.

Definitio & diuisio scādali 24. a.

Distinctio bonorum spirituali-
um. 15. e.

Deum inuocare orationibus ca-
tholicis est actus religionis,
& ideo oppositus superstio-
ni. 22.

Dei promissio petite, & accipie-
tis generalis est tan iustis quā
peccatoribus. v. 31. a.

De intima cordis intentione ne-
mo potest iudicare nisi solus
Deus. v. 41. b.

Dubia in meliorem partem sunt
interpretanda. 24. a.

Dū adest inuocatio Iesu Christi
catholica nescessarium nō est
recurrere ad gratias gratis
manuū empalmatoris v. 40. a.
Doctrina diui Thomæ ex parti-
bus orationis. v. 43. a.

Defectus potest esse in fide qui
substantiā fidei non corrūpat
& tamen efficaciam orationis
multum impediat. v. 33. a.

E

Examinatio præcantationum ex
diuo Thoma. 5.

Explicatio tituli, scilicet versus
psalmi. 34. 1.

Ethimologia nominis empfal-
mi. 11. a.

Ecclesia inuocat Deum cāticis,
& hymnis. 11. b.

Explicatio doctorū in clausulis
prohibentibus præcantatio-
nes absolute. v. 35.

Ex præcantationibus catholicis
in infirmitatibus sequuntur
magnæ vtilitates fidelibus. 36.

Experiētia, & sensura magistri
fratris Geronimi de Llamas
de præcantationibus catholi-
cis. v. 40. a.

Ex cōfessione dicentis præcanta-
tionem sufficienter examina-
tur eius intentio, dum non a-
dest probatio in contrarium
de eo. v. 41. a.

Ex iustis causis poterit aliquis
semper

semper uti, aliqua oratione ca-
tholica in ægritudinib⁹. 43. a
ecclesia habet diuersas orationes
signatas ad diuersas postula-
tiones vnaquæq; ad suam pos-
tulationem. 45. a
examinatio præcantationis pri-
mo præsupponitur. 46. a
explicantur causæ ad doctoribus
aductæ in absolutam prohibi-
tionem omnium præcantatio-
num 45. a
ex verbis D. Thomæ colligitur
præcantationes deberi exami-
nari & si inveniatur catholi-
cæ secundum fidem Christi es-
se permitendas. 46. ad
ex verbis D. Thomæ colligitur
maiori cautela & rigore pro-
cedendum esse circa enpsalma-
tores aut incantatores ser-
pentum. 46. ad
explicatio cuiusdā clausule Doc-
toris Nauarri circa præcan-
tationes. 47. a
examinatio enpsalmatoris esse
non debet vtrum sit sanctus
aut magnus peccator sed si
procedat catholice sine super-
sitione. 47. a
ex præcantatione catholica se-
cundum fidem Iesu Christi ac-
cipi non potest malum exem-
plum sed salutare. 47. a
F.

Fama enpsalmatium si sit scanda-

losa generaliter ex pacto de-
monis. 12. f.
Fideles conuertuntur ad Deum
ad laudandum & seruendum
ei. Viso miraculo propter
inuocationem nominis Iesu
Christi. 28.
Fides & fiducia potest esse maior
in vno quam in alio manente
substantia fidei & fiduciæ in-
corrupta 3. b
Fiducia non est alia virtus theo-
logica sed est fides & spes si-
mul. 33. a

I.

Inuocatio nominis Dei quid sit. 36. a
Inuocare nomen Domini quid
sit. 11. a
Inuocationes Demonum a malef-
ficis inveniuntur carminibus. 10.
In infirmitatibus semper timen-
dum est de periculo, quia igno-
ratur finis 16. a
In verbis præcantationis non ad-
est virtus naturalis phisica aut
contactu aut aflatu enpsalmā-
tis. 10. ad
In præcantationibus non est vir-
tus sanitatis ex parte tempe-
ramenti nec ex parte imagina-
tionis dicentis. 10. ad
Ius impetrationis in quo funda-
tur. 31.

Inuocatio nominis Iesu Christi.

*In ægritudinibus est actus simp-
pliciter & perse bonus tan-
justis quam peccatoribus.*
v. 47.

*Indicium superstitionis non se-
quitur ex eo quod enpsalma-
tor habeat diuersas orationes
vnaquæq; signata ad suam pos-
tulationem dum sint catholice
omnes.* v. 44.

L.

*Leonardi Lesi sensura circa præ-
cantationes catholicas.* 48.

M.

*Misericordia Dei magis lauda-
tur & commendatur sine limi-
tatione personæ petētis* 32. a

*Modus inuocandi dæmonem quo
tuplex sit.* 6.

*Misericordia Dei efficit mira-
cula & non merita petentis.*
33. a

*Misericordia Dei ubi implora-
tur. Quæstio non expetitur.*
39 b

*Magister Petrus Ciruelus quid
censeat de orationibus catholi-
cus dictis in ægritudinibus quā-
do aplicantur remedia natura-
lia.* 4. a

*miraculosa salus quæ sequitur
præcantationem catholicam
seu inuocationem Dei. Proce-
dit a Deo.* 23. a

*Martini del Rio sensura de præ-
cantationibus catholicis.* v. 48

N.

*Nomē enpsalmi est genericū ad
præcantationes catholicas &
superstitiosas.* 1.

*Nemo potest inuocare nomen Do-
mini in ægritudinibus oratio-
nibus catholicis nisi motus ab
auxilio Dei* 25.

*Non semper post præcantationes
catholicas Nec post supersti-
tiosas dæmonis. Sequuntur mi-
raculose sanitates. Sed in
omnibus pro voluntate Dei.*
40. a

O.

*Oratio catholica secundum fidem
Christi non potest esse causa
scandali actiui* 16.

*Omnia quæ prætermitti possunt
dimitenda sunt propter excu-
sandum scandalum pusillorum*
v. 16 b

Oratio est petitio decentium.
24 b

*Omnes orationes catholice vir-
tualiter continentur in ora-
tione Dominica & in symbolo
fidei* v. 26. a

*Oratio peccatoris interdum im-
petrat propter salutem alio-
rum & gloriam Dei.* v. 28.

*Oratio impetrandi non initi-
tur merito sed diuinæ mise-
ricordie quæ etiam ad malos
se extendit.* 31 c

*Orans non debet ponere consi-
deratio*

derationem in proprijs meritis.

v. 32. a

Oratio debet esse cum fiducia & humilitate.

v. 32. a

Oratio principaliter inititur fidei quantum ad impetrandum

v. 32. b

Orationis effectus maxime pēdet ex deuotione.

33. b

P.

Præcantatio ex verbis veris & catholicis sed cum conditione supersticiosa.

2.

Præcantationes quæ in aplicandis remedijs habent superstitionem.

3.

Præcantatio catholica absq; superstitione.

v. 3. a

Præcantatio ex verbis in ordinatis.

v. 4.

Præcantatio militis quæ dicatur.

v. 4. a

Per accidens potest esse aliquod verbū vel factum aliqui causa peccandi. Præter intentionem operantis.

15. a

Promissio Dei sub veniendi omnibus inuocantibus eum, reperitur quam plurimis in locis scripturæ.

23. b

Petere a Deo salutem in infirmitatibus, & simul applicare remedia naturalia, consilium est Spiritus Sancti in Ecclesiastico.

v. 25. b

Præcantationes catholice quibus

Deus inuocatur, quare prohiberi non possunt.

v. 46. a

Propter excellentiam utilitatis vsus præcantationis catholice secundum fidem Christi, nō potest esse ratio quare euitentur.

v. 37. a

Præcantationes examinate & inuenta catholice secundum fidem Christi permitende sunt tam justis quam peccatoribus. In conclusione operis.

Q.

Quid faciendum cum scandala procedunt ex infirmitate vel ignorantia quæ dicuntur scandala pusillorum.

v. 17

Quo modo petat a Deo salutem infirmi enpsalmator catholicus.

v. 36. e

Qua intentione debeat petere a Deo salutem enpsalmator catholicus.

v. 25. b

Quid sit tentare virtutem Dei.

v. 25. a

Qui cumq; petit a Deo magna fide & confidentia inpetrat, aut quod petit, aut quod conuenit.

31. a

Quedā miracula facere scelerosos homines qualia sancti facere non possunt.

31. b

Quo modo intelligende sunt authoritates scripturæ dicentis peccatores non audiri a Deo.

32. b

Quo

Quomodo potest esse in uno maior fides quam in alio non corrupta substantia fidei. v. 33 b

Quatuor causæ quare non impetret semper sacerdos qui orat pro salute infirmi. v. 30. b

R.

Requiritur in præcantationibus ut prius examinentur & renūcietur quaecumq; pactum demonis. v. 7. b

Ratio quare voluerit demon in vocari a maleficis carminibus. v. 11. r

Responsio ad difficultatem de scādalo & ad objectiones. 14

Renunciato quaecumq; pacto demonis quod possit in esse in oratione. Non remanet quid timendum. 22 c

S.

Signa pacti cum demone. Ex D. Augustino. 5. b

Subtilitas Demonis non remanet in præcantationibus catholicis secundum fidem Christi cum renunciatū sit quaecumq; pactū quod possit in esse. v. 22.

Signum futuræ impetrationis a Deo. v. 24. a

Sacerdos dicens orationes Ecclesie multoties impetrat a Deo salutem infirmi. v. 30. b

Si semper evenissent miracula propter inuocationē nominis Iesu Christi mirādū nō est cū terro

re quia ad plura se potest extendere Dei Misericordia. v. 38. c
Sensura Francisci Suares circa præcantationes catholicas secū dū fidē Iesu Christi. v. 43. a

T.

Tria concurrunt ad effectum miraculosum præcantationis catholice. 21 i.

Triplici itinere vult demon honorari sicut Deus. v. 11. r

V.

Vtilius naci permititur scandalū quam quod veritas relinquatur. 17. a

Verba præcantationis nullam habent virtutem naturalem physicam. v. 20. b

Virtus effectus miraculosi præcantationis consistit in inuocatione Dei. 21. i

Verba præcantationis catholice non habēt aliam virtutem nisi ut instrumenta ad explicanda desideria Deo. 21. b

Virtus verbormū potius est in corde & in deuotione petentis. 33. b

Virtus sanitatis inuenitur in aliquibus partibus corporis humani. v. 49. a

Vssus præcantationis catholice secundum fidem Iesu Christi in egritudinibus licitus & laudabilis est tam justis quam peccatoribus. 50. e

ILLVS-

ILL^{mo}. D. P. M. F. LVDOVI-

CO DE ALIAGA, REGIAE MAIES-
tatis Confessori, & Generalis Inquisitionis
Hispaniarum Præsidi.

PVS MAGNAE VTI-
litatis est, invocatio nominis
sacratissimi Iesu Christi, in infir-
mitatibus & periculis. (Fidei
Inquisitor illustrissime.) Et
consequenter desiderium eius
invocationis, ut spreto vano,
& nocibili timore, ab omni-
bus invocetur orationibus catholicis, licet ab ali-
quibus colligatur ex summistis juris, (indirectè inte-
lectis,) quod nullo modo permittendi sunt laici, ut
orationibus & exorcismis catholicis, & licitis, invo-
cent Deum in ægrotudinibus, nemisceant præca-
nationibus catholicis, vana & superstitiosa, quod ex-
plicatione dignissimum censui. Et ita intendens
hanc explicationē hoc pusillo opere, propono prin-
cipiū viris doctissimis autoritate & scientia prædi-
tis, ad eam illustrandam. Et ut in hoc principio
feliciter

felicius evaderem ; elegi principales magistros.
In primis , verbum Christi magistri Domini , & re-
demptoris nostri , De inde Divū Agustinum , & Do-
ctorem Angelicum , cui si in hoc mundo viueret,
hoc opus eodem modo mitterem , ut nunc tuæ il-
lustrissimæ dominationi dico : quia licet mini-
mus filius , & discipulus sum Doctoris Angelici
ab incunabilis scientiarum in eius collegio Hispa-
lensi , ut authoritate , charitate , & scientia sic ei si-
milis præclarissima , videas si in hoc opere , est ali-
quid indignum , oblivioni tradatur , & si utile ad
augmentum devotionis fidelium , ad invocatio-
nem , laudem , & honorem sanctissimi nominis
Iesu Christi , exeat in lucem. Nam manibus tuæ
illustrissimæ dominationis , & obligatio mea , &
conscientia quiescit. Feliciter vale ex Hispalensi
civitate pridie Kalendas sept. 1612.

*Nobilis Andreas de los Rios
de Sandeabal.*

P R A E F A T I O

A D L E C T O R E M.

SIC EST IMMENSA incomprehensibilis Dei misericordia, in medio maris maiorum tribulationum, ut sit clamans ad præstandū favo-
rē, sicut dixit Iesus Christus: Math. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos.* & ex ipso coclo est prospiciens, si est qui requirat, ut ad favendum subveniat: ut dicitur Psal. 13. *Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deū.* Et cōsequen-
ter dicitur causa perditionis filiorum hominum, quia Deum non invocaverunt timidi, & decrepiti, ubi non erat timor. *Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt, & non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Deum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Ex quibus breviter, & facile colligitur, quātae utilitatis sit, invocatio nominis Dei; & quam

PRAEFATIO.

immensa damna afferat eius oblibio. Cū igitur Empsalmatores, & carminatores superstitiosi, ita odiosi inveniātur apud doctores antiquos, ut videantur etiam ab eis timeri, boni, & proficui (Hi sunt, qui utūtur orationibus catholicis, secūdum fidem Iesu Christi, absque aliqua superstitione, ut subveniat ad salutem.) & iste timor, sic effusus inveniatur, usq; ad nostra tempora, ut dicatur ab aliquibus. Quod mulieres utentes benedictionibus, & signis sine superstitione, & vanitate, licitis orationibus, & exorcismis, verbi gratia, obtestantes per passionem Iesu Christi, & alia huiusmodi, meritò debeat illis interdici, nisi aliās sint personæ honestæ, de quarū vita in populo habeatur bona existimatio, & similes personæ debeāt abstinere a simili opere, ut evitetur mala species quæ potest esse scandali. Circa quod, est primum intentum huius tractatus, ut faciliiori modo explicetur licitū, & laudabile esse, invocare nomē Iesu Christi, in infirmitatibus; quacumq; oratione catholica, secundum fidem Iesu Christi, absq; aliqua superstitione, renuntiato prius qualicumq; pacto, quod possit esse patratum cum Dæmone, a primo inventore talis orationis: & hoc modo, licet qui dixerit orationem sit iustus: Sive sit magnus peccator, non remanet quid timendum sit, nam ille timor,

AD LECTOREM.

mor, aut nimis scrupulosa dubitatio, est tentatio ipsius Dæmonis, ut non invocetur nomē Iesu Christi, quod est in infirmitatibus sicut oleū efussum, quod extenditur versus diversas partes, nam ipsa Christi invocatione medetur infirmus, & ille ipse qui Deū inuocat, & omnes circumstantes confirmantur in fide, laudantes Deum, videntes experientia id, quod Iesus Christus dixit, secundum Marcum ultimo, *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo demonia eiicient. Linguis loquētur nouis. Serpētes tollēt, Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super oegros manus inponent: et benè habebunt*, Nec solum sequitur ex Dei invocatione in ægitudinibus salus infirmi, sed etiam glorificatur eius nomen sanctissimum, ut dicitur Psalmo 49. *Invoca me in die tribulationis, et eruam te et honorificabis me.*

Secundò intenditur, ut omnes inuocatores diuini nominis orationibus, aut præcātationibus in ægitudinibus, diligenter attendant, & examinatione inquirant, quæ & qualia verba, & quō ordine dicantur in oratione, quia in hoc non datur medium, fit enim transitus ab extremo actus præcellentissimi, ad extremum actus nequissimi, quia petere a Deo salutem, est actus veræ religionis, nam cum ab eo petatur salus miraculosa, confitetur ut Deus omnipotens,

P R A E F A T I O

potens, quia alter eam concedere non potest, & simul proficitur ut omnipotens, & misericors: quia miraculosa salus, quæ ab eo petitur pendet ex eius omnipotentia, & ex eius misericordia, & cum petatur proximo ægrotanti, est oratio Deo dulcissima, ut ait .D. Chrysostomus super Matheum. *Pro se orare necessitas cogit, pro altero charitas fraternitatis hortatur; dulcior est ante Deum oratio, non quam necessitas transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat, & si inueniatur aliquid alienum a vera Dei invocatione, secundum ordinem Ecclesiæ; fit transitus ad extremum iniquitatis; scilicet ad invocandum dæmonem, ut concedat salutem, in quo actu adoratur ut Deus, & hæc est causa quare sic videatur dæmon subvenire magna celeritate invocatus quocumq; licet minimo signo; in verbis, aut in ceremonijs, aut in ipsis rebus superstitiosis, & formis concurrentibus; & clarissimè est manifestum, non dari medium inter hæc extrema, nam miraculosa salus, quæ sequitur præcantationem, aut debet esse a Deo, aut eius permissione ab opere dæmonis, aut a remedijs naturalibus, quia illa magna celeritas sanitatis in infirmo, provenire non potest nisi ab aliqua ex his tribus causis, sed esse non potest a remedijs naturalibus quia exedit omnem virtutem eorum, ergo debet*

AD LECTOREM.

debet provenire aut ab ipso Deo, aut ab opere dæmonis. Et ita ut examinatores faciliiori modo animadvertant difficultates quæ in hac materia offeruntur (& satisfiant dubitationes & difficultates exortæ a nimio timore, & a brevitate authorum circa hæc scribentium) in principio tractatus propositæ sunt definitiones, & ordo examinationis præcantationum. Secundò posita sunt dubia, & difficultates, quæ circa hæc ventilari solent. Ut simul consideretur ab omnibus, qui utuntur his præcantationibus, quid fecerint, nam mihi pro certissimò videtur, quod si omnes utentes præcantationibus supersticiosi, animadvertissent, quid fecerint; non esset qui veller per orationem superstitionem adorare dæmonem, petendo ab eo salutem; cum per orationem catholicam possit æadem salus in petri a Dei misericordia, licet petens sit iustus, aut sit magnus peccator. Et cum spe felicioris eventus; siquidem petitur a Domino in quo est fons salutis, infinita liberalitas, summa omnipotentia, & immensa misericordia. Et ut ex his omnibus, quæ dicenda sunt, omnes fideles maiori fiducia ac devotione petant a Deo salutem in ægritudinibus, in nomine sanctissimo IESVC hristi ad cuius laudem

PRAEFATIO.

dem, & honorē, dicatur principium & finis huius
libri, sub protectione sanctissimæ Virginis Mariæ
victricis, in cuius cœnobio sancti Francisci de Pau-
la Hispalensis, finitus est tractatus iste, sub correc-
tione Sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ.

BEATVS

BEATVS VIR CV

IVS EST NOMEN DOMINI SPES:

cuius; & non respexit in vanitates, & in
fancias fallas, Psalm. 34.

*Vt intelligatur quod tota spes nostra debet esse in inuocatio- A
ne Sāctissimi Nominis IESV Christi, reiectis vanis,
et spretis superstitionibus.*

IN PRIMIS advertendum est (ne deter- B
reat nomen emplalmi ante examinationē)

A quod

Examinatio

quod omnes orationes, tum sermone soluto; tum carminibus compositæ, quæ dicuntur super infirmitates, licet sint orationes catholicæ secundum fidem Christi, absq; aliqua superstitione: aut licet sint orationes superstitiosæ, quomodocumq; sint, dicuntur latinè præcantationes, & Hispanè *ensalmos*, quod est manifestum cum a longe aliquis videt alterum signantem, & dicentem aliquam orationem, cum benedictionibus, super vulnera (nam quomodocumq; sit illa oratio, aut catholica, aut superstitiosa) si interrogetur ille qui est a longè quid faciat ille qui benedicit super illam ægritudinem? respondet, dicit *empfalmum*. Ex quibus manifestè colligitur nomen *empfalmi* esse genericum ad omnes orationes catholicas, secundum fidem Christi, & ad omnes orationes superstitiosas quæ dicuntur in infirmitatibus. Vt ergo faciliori modo procedamus in primis dicemus diffinitiones, & divisiones præcantationū & proponetur ordo examinationis, & postea respōdebitur ad difficultates quæ ventilari solent, ut facilius evadat examinationis doctrina.

DIFFINITIO PRÆCANTATIONIS seu *empfalmi* in genere.

Præcan-

Præcâtatio seu épsalmus, est oratio, seu inuocatio ad impetrandâ salutē dicta super infirmitatem. Primo diuiditur præcantatio seu enpsalmus in orationem quæ est vera inuocatio Dei catholica secundum fidem Christi. Et in orationem quæ est inuocatio dæmonis superstitiosa siue expressa, siue tacita aut implicita.

Rursus duo sunt genera præcâtationum, quædâ sunt quæ cōstant ex solis verbis; hoc est quod solis ipsis verbis medentur ægritudines, absq; aliquo iuuantine remedij naturalis.

Aliæ sunt quæ simul cum verbis applicantur aliquæ res, aut quæ habent vim naturalem sanandi; aut applicantur aliquæ res, quæ nullam habēt naturalem vim medendi.

Præcantationes verborum solummodo, diuiduntur dupliciter, scilicet in præcantationes, quarum verba sunt vera & catholica secundum fidē Christi, & in præcantationes quarum verba sunt mendacia, & falsa, aut claræ, & explicitæ inuocationes dæmonum.

Præcantationes quæ cōstant verbis veris, & catholicis, secundum fidē Chri; sed cū speciali cōditione, quod nō applicētur remedia naturalia; vniuersaliter sunt prohibita, nō ex defectu orationis

Examinatio

catholicæ, quia hæc vt inuocatio Dei, in omnibus infirmitatibus, & periculis licita, & obligatoria est: sed ex defectu conditionis iniquæ: scilicet vt non applicentur ad curationem remedia naturalia, nec aliqua diligentia naturalis curationis. Et ideo Ipri (vt refert Martinus del Rio) damnatus fuit quidam emplasmator, nam licet oratio qua utebatur inuenta fuit deuoræ inuocationis & catholica secūdū fidē Christi, nullo modo utebatur remedijs naturalibus incurationibus. Nam dicta conditione, quasi vi petitur a Deo miraculosa salus, quod est tentare diuinam virtutem, ad minus interpretatiuē, vt ait Diuus Thom. 22. q. 97. art. 1. *Et si hoc non intendat, vt experimentum sumat, id tamen agit, vel dicit, quod ad nihil aliud videtur ordinabile, nisi ad experimentū sumendum. Sic ergo homo tentat Deum quandoq; verbis, quandoq; factis.*

A Sed hic est aduertendum, quod si euenerit infirmitas, in parte omnino destituta ab omni remedio, & medicina naturali; tunc non erit illicitum solis orationibus catholicis inuocare nomen Iesu Christi, vt subueniat ad salutem; quia in omnibus periculis, & necessitatibus licitum, & obligatorium est Deum inuocare vt subueniat sua misericordia, præsertim quando deficiunt omnia remedia

media naturalia. vt bene dixit ille rex, Paralip. 2. c. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solum habemus residui vt oculos nostros dirigamus ad te Domine. Et etiam non erit illicitum inuocare diuinum nomen solis orationibus catholicis in infirmitatibus quando non pertinet ad nos cura remedij naturalis. Hoc est quâdo prætereuntes videmus ægro-
tantes, & inuocamus diuinum nomen vt concedat salutem imponentes manus in nomine Iesu Christi, aut signo Crucis, ut Apostoli, & sancti fecerunt vt latius constat ex historijs Sanctorum.

Secundum genus præcantationum est, quando simul cum verbis, applicatur remedia naturalia; aut aliquæ res, quæ nullam habent virtutem naturalem medendi, & hoc genus præcantationum diuiditur dupliciter; in præcantationes quæ constat verbis veris, & catholicis, bene ordinatis, secundum fidem Iesu Christi; & simul applicatur ægritudinibus, aliquæ res, quæ nullam habent virtutem naturalem medendi; aut aliquæ res, quæ naturaliter contrariantur curationi ægritudinum, veluti quando adest conditio, vt lauetur pars percussa, aqua frigida fontis vel fluminis, & non putei, quia aqua frigida, naturaliter contrariatur curationi recentis percussione, aut scissionis in capite, vel

Examinatio

re, vel in aliqua alia parte corporis, aut etiã quãdo
adest conditio, vt solummodo super imponatur
papyrus aliqua, super percutiones, aut scissuras,
aut applicetur aliæ res, his similes, quæ nullam ha-
bent vim naturalem sanandi vulnera.

Hoc genus præcantationum prohibitũ est, ge-
neraliter, propter conditionem, seu propter super-
stitionem conditionis, scilicet quod non vtatur
veris remedijs naturalibus, aut quod solummodo
vtatur illis rebus, aut adminiculis, quæ non habent
naturalem vim medendi, quæ potius applicatur vt
signa pacti cum dæmone, quàm vt remedia natu-
ralia, quia rebus similibus remanet vulnus, aut
cœgritudo destituta a naturali remedio, & cũ pos-
sit remedio naturali subueniri; & infirmitas sic de-
stituatur, idem est quod petere a Deo miracula
quasi vi, & consequenter est tentare diuinam vir-
tutem, ad minus interpretatiuè.

Quartum genus præcantationum, est oratio
quæ constat verbis veris, & catholicis secundum
fidem Iesu Christi, & simul vtitur remedijs natu-
ralibus, absq; aliqua superstitione, in ipsis verbis,
aut ceremonijs, aut in ipsis remedijs, aut in eorum
applicationibus.

Hoc genus præcantationum licitum, & lauda-
bile

bile est, quia directe inuocatur Deus vt subueniat ad salutem, & absq; aliqua vmbra superstitionis, & de hoc genere præcantationum Magister Petrus Ciruelus acerrimus inimicus præcantationis superstitionis sic ait Hispano sermone. Si ad ipsum tempus, quo chirurgus vel medicus, aut alter qui applicat remedia naturalia curationi, dixerit sua deuotione orationem dominicam, aut salutationem angelicam, aut alias orationes catholicas, secundum fidem Iesu Christi Domini nostri, intendens Deum orare, vt virtute ac gratia supernaturali, adiuuet virtutem naturalem medicinarum, quas ellegit ad curationem, vt sic felicius fiat eorum operatio, in hoc casu non est peccatum, potius enim tunc facit homo actum boni Christiani, quia simul cum remedio naturali, petit a Deo gratiam supernaturalem, & hoc modo omnes chirurgi, & medici, uti debent orationibus, & benedictionibus, cum applicuerint remedia ægritudinibus, vt simul petant a Deo auxilium, suples defectum medicinarum.

Quæ est doctrina Spiritus Sancti in Ecclesiâ. B
c. 38. *Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te: auerte a delicto, et dirige manus et ab*

Examinatio

et ab omni delicto munda cor tuum, da suauitatem, et memoriam simuliginis, et impingua oblationem, et da locum Medico. Etenim illum Dominus creauit, et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.

genus + Aliud est genus præcantationum resultans mixtum ex his omnibus, astutia & fraudulentia dæmonis, quod est, oratio in qua inueniuntur verba sacra inordinata, dicta aut instituta ad alium finem, aut inter verba falsa, aut verba sacra inter nomina ignota, & quæ sunt mala, aut cum verbis sacris bene ordinatis, sed cum ceremonijs, & signis superstitiosis.

A Et hîc est aduertendum, quod signa pacti cum dæmone versantur circa tria. Aut circa ipsa verba præcantationis: vt diximus secundum inordinationem verborum. Aut circa ceremonias, scilicet quando proponitur conditio, vt dicatur oratio talibus ceremonijs, non vsitatis ab Ecclesia Aut tali tono vocis, aut tali positione, aut statione corporis. Aut sunt signa pacti iuxta ipsas res quæ applicantur, hoc est vt dicatur oratio, & præcisse applicetur vulneri illæ res quæ non habent vim naturalem medendi scilicet cum conditione vt applicetur papyrus, aut lauetur solummodo aqua fontis, vel fluminis, vel alijs rebus similibus, quæ non habent virtute m

virtutem naturalem ad talem curationem.

Hoc genus præcantationum vulgariter solet dici *ensalmo del soldado*, seu præcantatio militis, aut ars sancti Anselmi: sed Martinus del Rio in suis disquisitionibus magicis, ait esse errorem dici sancti Anselmi, sed Anselmi iniqui magi Parmensis inuentoris talium superstitionum.

Hæ præcantationes expressè videntur superstiosæ, ex ipsis signis, quia non sunt directæ Dei inuocationes, nec secundum vsitatum orandi ordinem Ecclesiæ, nam vt ait Diuus Augustinus lib. 12. ciuit. *Illiciuntur dæmones per creaturas quas nō ipse condidit pro sua diuersitate diuersis, non vt animalia tibus, sed vt spiritus signis, quæ cuiusq; delectationi congruunt, per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum.* Et ita quando impræcantationibus apparet aliquod signum extra vllum orandi Ecclesiæ, aut in ipsis verbis, aut in ceremonijs, aut in ipsis rebus concurrentibus, iuste suspicatur de pacto dæmonis: quæ omnia vt faciliori modo cognoscantur dicemus cautiones seu notationes D. Thomæ 22. q. 96. art. 4. in corpore, quæ sequuntur.

In omnibus incantationibus, vel scripturis suspensis duo cauenda videntur. Primo quidem

Examinatio

quid sit quod profertur, vel scribitur, quia si est aliquid ad inuocationem dæmonum pertinens, manifestè est superstitiosum & illicitum. Similiter etiam videtur esse cauendum si continet ignota nomina, ne sub illis aliquid illicitum lateat: Vnde Chrysostomus dicit super Matheum, quod pharisæorū magnificantium fimbrias suas, exēplo nūc multi aliqua nomina Hebraica Angelorum, configunt. & scribunt, & alligāt, quæ nō intelligētibz metuēda videntur. Est etiā cauendum ne aliquid falsitatis cōtineat, quia sic eius effectus nō potest expectari a Deo, qui nō est testis falsitatis.

Deinde cauendum est secundo, ne cum verbis sacris contineantur aliqua vana, puta aliqui characteres inscripti, præter signum crucis, aut si spes habeatur in modo scribendi, aut ligandi, aut in quacumq; alia huiusmodi vanitate, quæ ad diuinam reuerentiam non pertineat, quia hoc iudicaretur superstitiosum; alias autē est licitum. Vnde in decretis dicitur 26. q. 6. c. non licet christianis ne in collectionibus herbarū quæ medicinales sūt, aliquas observationes, aut incantationes, licet attendere nisi tantum cum symbolo diuino, aut dominica oratione, vt tantum creator, & Deus omnium adoretur. & honoretur.

Sed

Sed in conclusione ascripta huius articuli, quæ sic se habet. *Verba divina ad collum suspendere nisi aliquid falsitatis vel dubij contineant nō illicita omnino sunt* ^A *quanquam laudabilius esset ab his abstinere.* Aduerte diligenter ne fallaris cū quodā Neoterico, quod illa cōclusio, & reliquæ quæ ascriptæ inueniūtur littera illa minori in partibus D. Thomæ, nō sunt cōclusiones textuales Doc. Angelici; sed alicuius cōmentatoris; & ideo omnes doctores interpretes, rejiciunt illas cōclusiones ex textu, vt licebit videre in operibus Magistri Suares, & Magistri Lorca, & Mag. Vasquez, & reliquorū interpretū.

Secūdo nota, quod illa cōclusio loquitur de verbis sacris collo suspēsis, & si bene cōsideretur textus D. Thomæ, opponitur doctrinæ illius cōclusionis, vt ex sequētibus, & ex respōsione ad vndecimā dubitationē huius tractatus licebit videre.

Et vt faciliiori modo intelligātur signa superstitionis pacti cum dæmone, quæ inueniuntur in præcantationibus superstitiosis: dicemus etiam notationes seu cautiones quas affert Doctor Nauarrus in manuali c.v.n.36. quæ sequuntur.

¶ Sexto dicimus quod duplex est modus inuocandi dæmonē; vnus vero est expressus. Alter vero tacitus, expressus est, quando apertè vocatur vel inuocatur dæmon, vel fit aliquid quod creditur

Examinatio

opera ipsius dæmonis fore perficiendum, secundum mentem D. Thomæ, quam Caietanus expressit. Nam priori modo, verbo, posteriori autē, opere, auxilium dæmonis imploratur.

Tacita autem inuocatio dæmonis toties fit, quoties aliquis enititur efficere aliquid, per causas quæ nec virtute sua naturali: Nec ex diuina, aut Ecclesiastica dispositione, possunt illud efficere, vel quando huiusmodi causæ, tanquam necessariae, adiungantur alijs quæ possunt talem effectum producere, iuxta mentem sancti Thomæ; cuius definitionis exempla possunt esse quidam rami ab ipsa radice procedentes quos posuit Caietanus: quorum primus est, uti verbis sacris hac conditione, ut sint scripta in illa, vel in illa materia, vel tali tempore aut hora, & alijs huiusmodi quæ nec ad diuinum cultum, nec eius honorem, nec ad rectam rationem pertineat. Secundus est adiungere causis naturalibus aliquos characteres, vim significandi habentes, qui quidem ad dæmones illos probè intelligentes referunt, vel sunt omnia ignota quæ ipso quod sunt talia, tacite ad eos referuntur.

Tertius est, uti causis naturalibus ad effectum supernaturalem, velut ad cognoscendas hominum

num

num arcanas cogitationes, vel ad subito medendum.

Quartum est miscere falsa, veluti dicendo Christum habuisse febres: quæ quidem in re iure quis miretur illorum hominum impudentiam, qui his & alijs similibus superstitionibus, credunt quod Deus tam frequenter impartitus fuerit vetulis quibusdam delirijs, & hominibus ignorantibus, & (vt implurimum) corruptis moribus, vitæque reprehensibili, ea quæ non est elargitus sanctis, quibus in gradu adeo alto profunda suæ diuinæ sapientiæ arcana, virtutemque suæ infinitæ potentæ, qua tot miracula fecerunt, communicauit: quamuis malis interdum, concedat quod aliquibus bonis non concedit.

¶ Ex his omnibus colligitur, quod si præcantationes inueniantur orationes catholicæ secundum fidem Iesu Christi absque aliqua superstitione, vel aliquo signo superstitionis in verbis, in ceremonijs, aut in ipsis rebus concurrentibus ad curationem, licitum erit, per eas Deum inuocare, vt sua misericordia subueniat ad salutem, secundum ea quæ dixit Iesus Christus secundum Marcum ultimo. *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo demonia ejicient, linguis loquentur*
nonis,

Examinatio

novis, serpentes tollent, & si mortiferū quid biberint novis
eis nocebit, super egros manus imponent & bene habebūt.

Sed simul est animadvertendum, quod si oratio seu præcatatio pervenerit ex traditione unius ad aliū, licet inveniatur catholica secundum fidē Iesu Christi, ut dictū est, in verbis, in ceremonijs & in ipsis rebus cōcurrentibus. Nihilominus ad integram securitatem debemus renunciare quaecumq; pactum dæmonis, si fortē fuit initū aut patratū implicitē in illa præcatione, a primo in uctore talis orationis. Affirmantes solummodo habere intentionē inuocandi directē Deū per illa sacra verba præcantationis, & in omnibus præcationibus ad maiore securitatē renūciandum est quaecumq; pactum, aut pars dæmonis, quæ aliquo modo in tali præcatione possit adesse.

Ex his omnibus colligitur, quod si facta examinatione præcantatio inuenta fuerit catholica, secundum fidem Iesu Christi, absq; superstitione, ut dictū est, & si interrogatus miles, seu emp-
salmator (licet sit iustus aut magnus peccator perditæ uitæ) qui præcantationem recitat, dixerit intentionem suam solummodo esse inuocandi Deū, per illa sacra verba, ut subueniat ad salutē. Permittendus, & laudandus est usus talis præcantationis

tationis seu inuocationis Dei, vt laudetur & honorificetur sanctissimum nomē Christi.

Similiter etiam est aduertendum quod totalis diligentia examinationis adhiberi debet, inquirendo si inueniatur in præcantatione aliqua superstitio, in verbis, in ceremonijs, aut in ipsis formis, seu rebus concurrentibus, quia si inueniatur præcantatio absq; aliqua superstitutione, non requiritur vt examinatio procedat de vita & moribus dicentis, scilicet si sit vir aut persona vitæ honestæ, & sanctæ, bonus Christianus, aut si sit magnus peccator perditissimæ vitæ: quia inuocatio Dei in nomine Iesu Christi, vt subueniat ad salutem; est actus religionis, laudabilis & licitus omnibus credentibus, tam iustis, quam peccatoribus, & omnibus est vtilissimus, & impetratius, non meritis petentis, sed immensa misericordia Dei, vt postea dicetur. Quia Dei promissio, quicquid petieritis in nomine meo a patre dabitur vobis: & in omnibus scripturæ locis, est promissio generalis, omnibus credentibus, tam iustis, quam peccatoribus, vt amplius dicemus ex doctrina sanctorum patrum, in responsione ad difficultates, quæ in contrarium solent adduci & opponi.

Examinatio

B Et vt breuissime dicam tota animaduersione, & diligentia examinationis præcantationum, dirigenda ad duo precipue inquirenda. Primo si per illam præcantationem inuocatur qui debetur. Et secundo si inuocatur eo modo quo debetur. Si inuocatur qui debetur, scilicet si inuocatur Deus; aut inmediate, scilicet directe per sanctum eius nomen, aut propter se ipsum, propter suam immensam bonitatem; aut mediantibus Sanctis intercessoribus, hoc est deprecando sanctissimam Virginem Mariam, vt intercedat: aut Sanctos Angelos, aut Sanctos Ecclesiæ; aut obsecrando per mysteria vitæ Iesu Christi, aut per eius sanctissimam passionem, aut per alia mysteria.

Si petitur eo modo quo debetur, scilicet eo ordine, & ceremonijs, vt petitur ab Ecclesia catholica, hoc est vt in modo dicendi, aut curandi, aut ligandi, non inueniatur aliquod vanum, aut extraneum ab vsitato ordine Ecclesiæ, secundum ea quæ dicta sunt a Diuo Thoma & a doctoribus supra allegatis.

Exempli gratia proponatur oratio cuius verba sint sacra & catholica, secundum Fidem Christi, sed cum conditione, vt talia verba orationis, scribantur cum sanguine ipsius vulneris in brachio,

chio, aut in alia parte corporis ægrotantis; aut sit conditio, quod talia verba scribantur in aliqua tabula, aut ligno, cum aliquo cuspide cultelli, & postea attingatur cum ipso cuspide cultelli pars vulnerata, aut infirma, repetendo orationem; aut sit conditio, quod dicatur oratio tali tono, aut positione, aut statione corporis, aut alijs similibus conditionibus. Tunc considerandum est diligenter; si Ecclesia utitur talibus observationibus, aut ceremonijs, hoc est si Ecclesia scribit cum sanguine ipsius infirmi in brachio, aut in ligno quando petit a Deo salutem, & cum inueniamus quod Ecclesia non utitur talibus ceremonijs, nec talibus observationibus, tunc erit iusta suspitio de superstitione aut de signo pacti dæmonis.

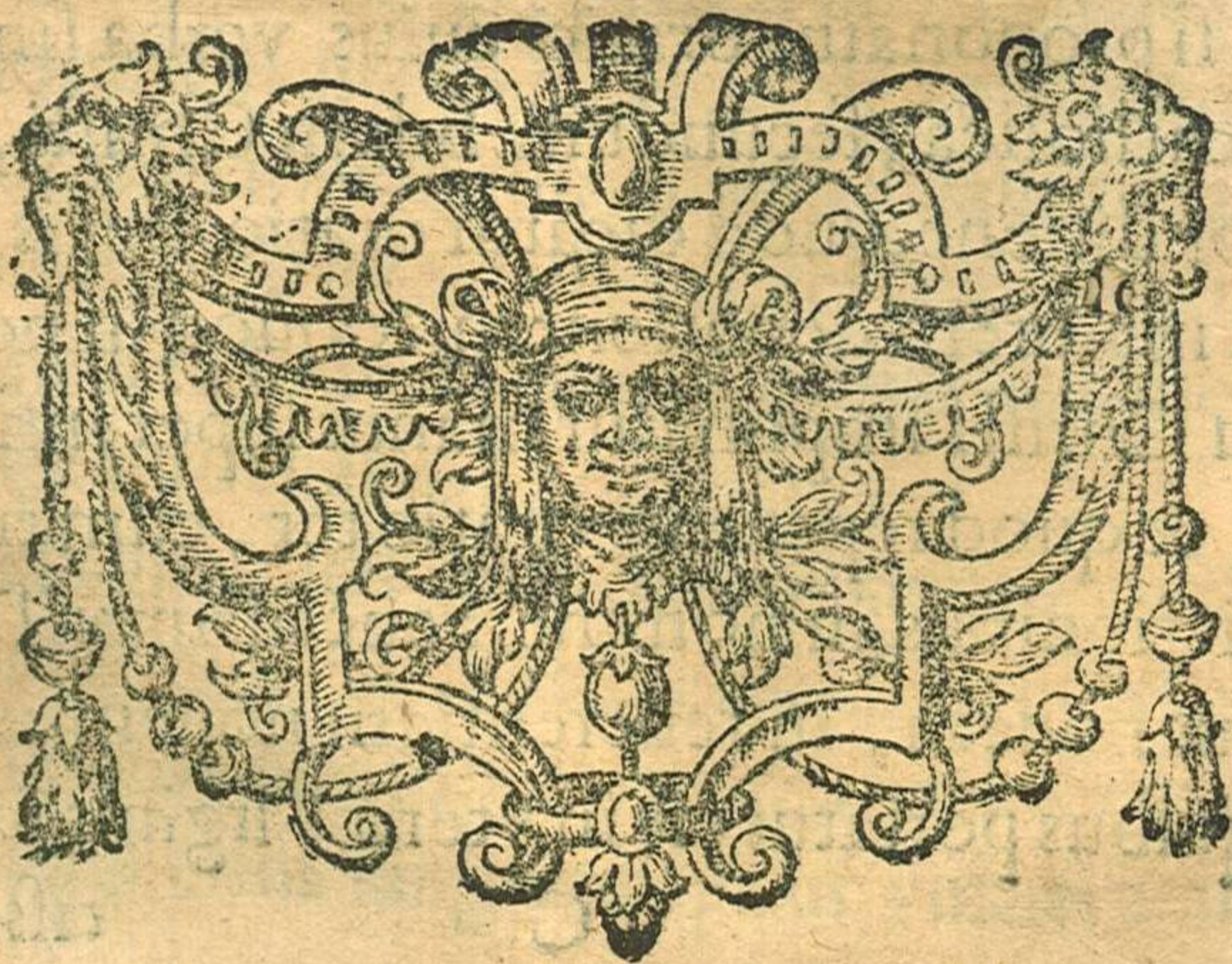
Sed si proponatur oratio cuius verba sint sacra, & catholica, secundum fidem Christi, sed cum conditione, quod dicatur oratio flexis genibus, ad maiorem deuotionem, & quod in nomine Iesu Christi imponatur manus super infirmitatem, & quod repetatur oratio ter, cum tribus benedictionibus, in nomine Sanctissimæ Trinitatis, aut nouem, in reuerentiam nouem mensium, quibus portatus est in utero Virginis Sanctissimæ

C

tissimæ

tissimæ Mariæ Christus Dominus, aut quod signetur, aut ligetur, aut applicetur medicamenta, in signo Crucis. Tunc diligenter considerandum est, si Ecclesia utitur talibus ceremonijs, quando petit orationibus a Deo salutem, & cum inueniamus quod Ecclesia utitur similibus ceremonijs ad maiorem reuerentiam & deuotionem, ideo dicendum erit, iustas & laudabiles esse tales conditiones; cum dirigantur ad maiorem deuotionem; Nam regula generalis debet esse, ipsa convenientia, cum ordine vsitato ab Ecclesia in orationibus, vt dictum est.

PRIMA

PRIMA DVBITATIO

De Etymologia nominis Empsalmi, & de eius compositione.

NOMEN empsalmi videtur superstitiosum, ex ipsamet compositione empsalmi, seu præcantationis, quia ut implurimum est oratio composita, aut carmine, aut cadentia

dentia carminis antiqui. Ex quo sequitur inditiū
 superstitionis: nam orationes quibus antiquitus
 sancti utebantur, sermone soluto inueniuntur,
 aut sola inuocatione nominis Iesu Christi super
 infirmitates, & e contrario vt implurimum inue
 niuntur inuocationes dæmonum a maleficis, car
 minibus compositæ, vt potest colligi: ex Poeta
 dicente de illa muliere malefica. *Hæc se carmini-*
bus promittit solvere mentes, sistere aquas fluminis, & ver-
eresydera retro, & in Egloga 8. Postquam descrip
 sit materialia maleficij Daphnis, ait *Nihil hic nisi*
carmina desunt: idest inuocationes dæmonum, &
 Plato in dialogo de temperantia, ait, *Insuper adrem*
da est incantatio quædam, quam si quis adhibeat folioq; utæ
tur, sanitas restituitur, absq; incantatione foliū nihil cōfert.
 Ex quibus colligitur quod compositio orationis
 carmine, aut cadentia carminis antiqui indicat
 manifestum inditium superstitionis, quod etiam
 poterit colligi ex verbis Diui Augustini lib. 21, civ.
Illiciuntur dæmones per creaturas quas non ipse condidit,
pro sua diuersitate diuersis, non vt animalia cibis, sed ve
spiritus signis, quæ cuiusq; delectationi congruunt, per va
ria genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium car
minum, rituum.

¶ Respon-

¶ Respondetur. Nomen empsalmi deduci a verbo psalo, quod significat idem quod cano; & ita, nihil aliud est empsalmo, nisi inuocatio in psalmo, aut cantico, & nihil aliud est inuocare nomen Domini, nisi Dominum suo proprio nomine in auxilium vocare, siue hoc fiat sermone soluto, siue in psalmis, aut canticis, & hic modus inuocandi Deum, psalmis, & canticis, est antiquissimus in Ecclesia Dei, cepit enim a tempore Dauid, ut notat D. Agustinus, li. 17. c. 14. civ. & D. Isidorus de diuinis officiis lib. 2. & poterimus dicere processisse ab ipso Deo, ut potest colligi ex psalmo 39. *Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.* & ex Euangelio Math. 26. discimus Christum in nocte sue passionis post cenam dixisse hymnum, & Mater Ecclesia auxiliū petit a Deo quotidie, hymnis in horis canonicis: & pueris solet dictari doctrina Christiana, carminibus, quia memoria maiori fidelitate retinet orationem carmine compositam, quam sermone soluto; & hæc ut mihi videtur fuit causa ut inveniatur aliquæ præcantationes compositæ carminibus, aut cadentia carminis antiqui.

¶ Et ita respondetur: quod si præcantatio inveniatur oratio Catholica secundum Fidem Christi

Examinatio

Christi; absq; aliqua superstitione, in verbis, aut in ceremonijs, aut in ipsis rebus concurrentibus; licita erit; & negatur quod ex eo quod inueniatur in cadentia carminis, aut carminibus cōposita, sequatur inditiū superstitionis, quod facile colligitur ex verbis D. Thomæ 22. q. 96. art. 4. ad 1. *Etiam profferre diuina verba, aut inuocare diuinū nomen, si respectus habeatur, solum ad Dei reuerentiam. ex qua expectatur effectus; licitū erit: & si compositio carminis esset superstitiosa, non absolute dixisset D. Thomas; licitum est, sed excepto carmine, quod eodem modo colligitur ex eius interpretibus.*

Ex quibus facilè colligitur, non esse inditium superstitionis, quod præcantationes inueniātur, aut carminibus, aut cadentia carminis compositæ.

¶ Ratio quare voluerit dæmon inuocari a suis maleficis, carminibus, est illa magna superbia, & arrogantia, quam habet: cupiens honorari a suis, sicut verus Deus, & hoc intendit triplici itinere. Primo per orationem: cum enim oratio sit actus adorationis vt ait D. Thom. *per orationem homo reuerentiam Deo exhibet, & profitetur orando, se eo indigere, sicut auctore suorum bonorum: Ita dæmon vult inuocari*

inuocari per orationem, sicut Deus; secundum illud Martialis. lib. 8. Epig. 24. *qui finxit sacros auro vel marmore vultus; non facit ille deos, qui rogat ille facit:* & ita ait Diuus Augustinus lib. 10. ciuit. c. 19. *qui enim diuinitatem sibi arrogant spiritus, non cuiuslibet corporis fumo, sed suplicantis animo delectantur, cui decepto subiectoq; dominantur.*

2. Itinere intendit dæmon per fictitiâ ostentationem miraculorum, quia vt ait D. Augustinus lib. 10. c. 16. ciuit. *Cum dæmon vidisset Deum facere miracula ad commendanda eloquia veritatis suæ, faciebat ille portenta, aut miracula deorum gentilium, inuocationibus suis superstitiosis, vt colligitur ex Tibulo, eleg. 3. lib. 1. Nunc dea nunc succurre mihi, nam posse mederi, multa docet templis docta tabella tuis.*

3. Intendit secundū generalem seruitutē quæ fit Deo. Cum enim Ecclesia catholica reuerentiam & seruitutem exhibeat Deo, certis ceremonijs statutis, ad maiorem reuerentiam, & ad maiorem deuotionem, cantibus, & hymnis; vult ergo ille eodem modo honorari, vt ait D. Augusti. lib. 9. c. 20. civ. *Est ergo in dæmonibus scientia sine charitate, & ideo tam inflati, idest tan superbi sunt, vt honores diuinos, & religionis seruitutem, quam vero Deo deberi sciunt sibi satagerint exhiberi, & quantum possunt, & apud*

Examinatio

*Et apud quos possunt adhuc agunt. & ita cū videat dōe
mō quod Deus inuocatus est a prophetis, a sanc-
tis, & ab Ecclesia, hymnis, & canticis, eodē modo
vult ille inuocari a maleficis, præcantationibus
superstitiosis carminibus compositis; & ita ait
Plato quod falsi sacerdotes gentilium habentes
perturbatas mētes a dæmonibus, proferebāt car-
mina petentes responsa, & eodem modo accipie-
bant oracula, vt ait in dialogo de poetica; Cum
mens valet nec dicere carmina, nec dare oracula quispiam
potest. Sed non ea de causa quia dæmon vult ho-
norari sicut Deus, relinquendæ sunt præcantatio-
nes, seu orationes catholicæ secundum fidem
Christi, quibus inuocatur Deus verus, vt sub-
ueniat ad salutem.*

SECVNDA DV- BITATIO DE FAMA SCANDA- losa Empfalmatorum.

FA M A præcantationum est scandalosa, quia
ab omnibus fidelibus existimantur præcanta-
tiones, vt supersticiosæ, ergo propter scandalum,
interdici debēt. Probatur antecedens; quoties-
cumq;

cumq; videtur aliquis emplasmator dicere præcantationem in infirmitatibus; ab omnibus suspicatur quod inuocat dæmonem, vt concedat illam salutem, quia multoties expertum est, emplasmatores habere pactum cum dæmone, aut implicitè, aut explicitè, ergo propter hanc famam, sunt scandalosi, & consequenter prohibendi sunt.

Nec obstat quod inueniantur aliqui emplasmatores, dicentes præcantationes catholicas, secundum fidem Christi, absq; aliqua superstitione, aut pacto cum dæmone, quia ad minus habent hanc speciem mali, propter quam debent interdici. Sicut cum aliquis recumbit in idolo, quamuis hoc non sit peccatum, si aliquis faciat non corrupta intèntione, sed quia habet speciem mali, vel similitudinis adorationis idoli, potest alteri præbere occasionem scandali, & ideo dicit Apostolus ad Thesalonecenses 5. *ab omni specie mali abstinete vos.* & hanc doctrinam allegant aliqui doctores contra præcantationes, etiam licet sint præcantationes licitæ, & absq; superstitione, inter quos est Doctor Nauarrus in manuali c. 11. n. 36.

Nec obstat si dicatur quod perfecti, boni christiani

Examinatio

Christiani benè iudicant de isto, vel de illo empfal-
matore, scilicet quod iste aut ille dicat præcāta-
tiones catholicas secundū Fidem Christi, absq;
aliqua superstitione, hoc enim non excusat: quia
scandala nunquam inficiunt bonos Christia-
nos, hoc est perfectos & maiores in Ecclesia, quia
hi non patiuntur scandala, nam semper iudicant
in meliorem partem vt probat D. Thom. 22. q.
43. art. 6. & ita ait D. Hieronymus super illud
Mathei 18. *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis.*
Nota quod qui scandalizatur paruulus est, maiores enim
scandala non recipiunt, & ita quantumcumq; vi-
deant alios inordinate se habere, dictis, vel fac-
tis, ipsi a sua rectitudine non recedunt, & ita di-
citur psalmo 118. Pax multa diligentibus legem tuam;
& non est illis scandalum, & ita propter istos non ex-
cusantur scandala. Sed propter infirmos, vel ig-
norantes, qui in Ecclesia dicuntur pusilli, & par-
vuli de quibus dixit Iesus Christus secundum
Matheum 18. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis
minimis qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mo-
la asinaria in collo eius, & demergatur in profundum ma-
ris. & ita ait Diuus Paulus ad Corint. c. 8. quia prop-
ter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo car-
nem in eternum, ne frater meus scandalizetur. Ergo
propter

propter scandalum euitandi sunt omnes emp-
falmatores.

Nec obstat si dicatur quod per se est opus
bonum dicere præcantationes catholicas in in-
firmitatibus, & ideo non debēt prohiberi prop-
ter scandalum, nam sicut ait Diuus Hierony-
mus, *Omne quod potest prætermitti, debet prætermitti*
propter excusandum scandalum, saluat triplici veritate,
scilicet vitæ, iustitiæ, & doctrinæ. Ergo sicut alia bo-
na quæ sunt per se bona, sicut dare eleemosynā,
correctio fraterna, dare cōsilia debēt prætermitti
propter excusandum scandalum, ergo etiam di-
cere præcantationes, licet sint catholicæ, &
per se bonæ, prohibendæ sunt propter scanda-
lum.

RESPONDET VR.

AN T E quam respondeamus huic difi-
cultati, est aduertendum secundum Di-
uum Thomam; 22. q. 43. art. 1. quod scan-
dalum est dictum, vel factum minus rec-
tum; quod est vt ait Diuus Hieronymus expo-
nens illud Mathei. 11. *Scis quia Pharisei audito*

scandalum

Examinatio

hoc verbo quicumq; scandalizauerit: hoc intelligimus qui dicto vel facto occasionem ruinæ dederit; in quantum scilicet aliquis sua admonitione, vel inductione, aut exemplo, alterum trahit ad peccandum, & dicitur in diffinitione dictum, vel factum minus rectum; non quia ab aliquo superetur in rectitudine, sed quia habet rectitudinis defectum; quia nihil secundum propriam rationem disponit ad spirituales ruinam, nisi secundum quod habeat aliquem defectum rectitudinis; quia id quod est perfectè rectum, magis munit hominem contra casum quam ad ruinam inducat.

2. Etiam est aduertendum, quod dictum, vel factum alterius, potest esse dupliciter alteri causa peccandi, vno modo per se, alio modo per accidens. Per se quando aliquis suo malo verbo, vel facto, intendit alium ad peccandum inducere, vel etiam si ipse hoc non intendat, ipsum factum est tale, quod de sui ratione habet quod sit inductiuum ad peccandum; scilicet quando aliquis facit peccatum, vel similitudinem peccati, & tunc ille qui huiusmodi actum facit, proprie dat occasionem ruinæ; vnde vocatur scandalum actiuum.

Per

Per accidens autem aliquod verbum, vel factum **A**
vnius, est alteri causa peccandi, quando etiam
præter intentionem operantis, & præter condi-
tionem operis, aliquis male dispositus ex huius-
modi opere inducitur ad peccandum, & tunc il-
le qui facit huiusmodi actum rectum: non dat
occasionem quantum in se est, sed alius sumit
occasionem secundum illud ad Roman. 7. occasio-
ne autem accepta, & ideo hoc est scandalum pas-
sivum sine activo, quia ille qui recte agit quan-
tum est de se non dat occasionem ruinæ quam
alter patitur.

His suppositis, resultat quæstio, utrū bona spi- **B**
ritualia sint dimittenda propter scandalum, quā
disputat Divus Thomas dicta q. 43. art. 7. Vbi
respōdet, quod cum duplex sit scādalum aliud
actiūum, & aliud passivum, ut dictum est, quæ-
stio ista non habet locum de scandalo activo,
quia cum scandalum actiūum sit dictum, vel fa-
ctum, minus rectum; nihil cum scandalo activo
est faciendum. Sed quæstio habet locum si inte-
ligatur de scandalo passivo; considerandum er-
go est, quid sit dimittendum ne alius scandalize-
tur.

Est ergo in spiritualibus bonis, distinguendū
nam

nam quædam bonorum sunt de necessitate salutis, quæ prætermitti non possunt sine peccato mortali; manifestum est tamen, quod nullus debet mortaliter peccare, ut alterius peccatum impediat, quia secundum ordinem charitatis, plus debet homo suam salutem spirituales diligere; quam alterius: & ideo quæ sunt de necessitate salutis prætermitti non debent propter scandalum vitandum.

In spiritualibus bonis quæ non sunt de necessitate salutis videtur distinguendum, quia scandalum quod ex eis oritur, quandoq; ex malitia procedit, cum scilicet aliqui volunt impedire huiusmodi spiritualia bona, scandalum concitando: & hoc est scandalum pharisæorum, qui de doctrina Domini scandalizabantur, quod scandalum esse contemnendum docet Dominus Matth. 15.

Quando vero scandalum procedit ex infirmitate vel ignorantia, & huiusmodi est scandalum pusillorum; propter quod sunt spiritualia bona, vel occultanda, vel etiam interdum diferenda, ubi periculum non imminet, quousq; redita ratione scandalum cesset.

Si autem post reditam rationem huiusmodi scan-

scandalum daret, iam videtur ex malitia esse, & sic propter ipsum non sunt huiusmodi spiritualia opera dimittenda.

¶ His suppositis respondetur. Primo secundum A
scandali diffinitionem a D. Thom. Ille qui dicit præcantationem catholicam secundum Fidem Iesu Christi, absq; aliqua superstitione, ut dictum est, nullo modo committit scandalum acti- B
uum, quia petere a Deo salutem infirmi per orationem catholicam secundum Fidem Christi, absq; aliqua superstitione, est opus per se rectum: quia ut postea latius dicetur, est actus religionis, in quo confitetur Deus, ut omnipotens, & misericors, & simul est actus charitatis; scilicet petendo a Deo salutem ægrotanti, quæ est oratio Deo dulcissima, & etiam est actus in quo honorificatur nomen Iesu Christi, & cum ille actus ex se nullum habeat defectum rectitudinis, C
quia oratio examinata est catholica, & absq; aliqua superstitione; ideo non est actus scandali actiui. Ex quibus respondetur ad primam objectionem, negando præcantationes catholicas proprie & per se, habere speciem mali, scilicet scandali actiui, propter quod excusari, vel prohiberi debeant.

Ad secundum

Examinatio

Ad secundam objectionem aserentem præcantationes esse prohibendas, quia præbent occasionem scandali passivi, pusillorum. Respondetur cum D. Thoma, licet aliquando sint bona spiritualia vel occultanda, vel etiam differenda, propter scandalum pusillorum, hoc est, ubi periculum non inminet; quo usque redita ratione cesset scandalum. Sed quotiescumque dicit empysalmator catholicus orationem in infirmis, inminet periculum salutis infirmi, quia in omnibus ægitudinibus inminet periculum; quia ignoratur finis infirmitatis, & ita ait Spiritus Sanctus in Eccles. 38. fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.

B Ad 3. objectionem ex autoritate D. Hieronymi, scilicet quod omnia quæ possunt prætermitti debent prætermitti, propter excusandum scandalum, salva triplici veritate, scilicet vitæ, iustitiæ, & doctrinæ. Respondetur cum D. Thoma 22. q. 43. art. 7. quod in veritate vitæ, iustitiæ, & doctrinæ, non solum comprehenduntur ea quæ sunt de necessitate salutis, sed etiam id per quod perfectius peruenitur ad salutem; secundum illud ad Corinthios. Emulamini charismata meliora. Vnde etiam consilia, non sunt simpliciter

pliciter prætermittenda, nec opera misericordiæ
propter scandalum pusillorum. Quia vt ait D.
Gregorius super Ezechiel, *Si de veritate scandalum A*
sumitur; vtilius nasci permittitur scandalum, quam quod
veritas relinquatur. Sed bona spiritualia maxime
pertinent ad veritatem, ergo bona spiritualia, nō B
sunt propter scandala dimittenda. Quia quan-
doq; consiliorum observatio, & impletio ope-
rum misericordiæ, sunt de necessitate salutis;
quod patet in his qui iam nouerunt consilia, &
in his in quibus imminet defectibus aliorum sub
uenire, vel in temporalibus scilicet pascendo esu- C
rientem, vel in spiritualibus, scilicet docendo ig-
norantem, siue hæc fiant debita, propter iniunc-
tum officium, vt patet in prælatis, siue propter
necessitatem indigentis: tunc eadem ratio est
de huiusmodi sicut de alijs quæ sunt de necessi-
tate salutis.

Item dicimus in hoc opere misericordiæ, D
quando emplalmator catholicus petit a Deo sa-
lutem ægrotanti, adest indigentia, propter peri-
culum infirmitatis, & quia obligatorium est in
necessitatibus, & periculis recurrere ad peten-
dum auxilium a Deo, sicut a patre, & Domino
omnipotenti, authore omnium bonorum, inuo-
cando
E

Examinatio

cando eius sanctum nomen, vt dicitur Psalm. 32.
Inuoca me in die tribulationis, & eruam te & honorifi-
cabis me, & ideo hoc opus charitatis non est præ-
termittendum, nec occultandum, nec diferendum
propter scandalum pusillorum.

Nihilominus tamen dicimus quod si aderint
infirmi, vel pusilli scandalizati; catholicus emp-
salmator debet reddere rationem, dicendo se in-
uocare nomen Iesu Christi (secundum ordinẽ
Ecclesiæ Catholicæ) vt subueniat ad salutem.
Et si redita ratione, scandalum duret, iam vide-
tur ex malitia esse, & sic propter ipsum scandalũ,
nullomodo diferendum est hoc magnum opus
charitatis.

¶ Potius enim tali exemplo, pusilli doceri po-
terunt, quo modo in infirmitatibus inuocandum
est sanctum nomen Iesu Christi, vt subueniat ad
salutem: vt ipse dixit secundum Marcum vlti-
mo. quia vt ait D. Tom. *Opus quod est perfecte rec-*
tum magis munit hominem contra casum quam ad ruinam
inducit.

TERTIA

TER TIA DVBITA- TIO, IN QVO CONSISTAT virtus Præcantationis.

EX præcantatione dicta a milite in ægritudi- A
nibus, resultat effectus excedens facultatem
naturalem, quia sanitas, quæ remediis naturali-
bus superventura erat ad minus spatio viginti
dierum, videtur in breuissimo temporis spatio,
absq; aliquo accidenti, aut dolore, igitur aut vir-
tus qua hoc operatur, est in ipsis verbis, quia aer
percussus tali pronuntiatione, fit causa salutis, vt
Magi, & Cabalistæ affirmant; vi verborum bel-
luam prosterne, & rursus in pedes agi.

Sed hoc est impossibile, quia aer percussus
pronuntiatione humana, non habet aliam virtu-
tem naturalem, præter significationem ad placi-
tum impossitam, quæ fit tali sonitu vocis, signifi-
cantis istam, vel illam rem, vt probat D. Thomas
in summa contragentes lib. 3. c. 105. & Francis-
cus Suares de religione lib. 2. Vulpian. l. 1. ff. de
extra ordin. cognit. Hippocrates libro de sacro
morbo, & Valles de Sacra Philosophia c. 3.

A ¶ Aut est virtus sanitatis talibus verbis numero in quantum habent virtutem specialem a Deo concessam ad sanitatem talis ægritudinis, & ita quotiescumq; proferantur tali intentione, sequatur sanitas illius ægritudinis.

Sed non est certitudo talis pacti, aut concessio-
nis a Deo talibus verbis quia non est notitia
quod sint alia verba signata a Deo habentia vir-
tutem, nisi verba sacramentorum Ecclesiæ: nec
est certitudo per particularem reuelationem fa-
ctam a Deo alicui sancto viro, scilicet quod illa
verba numero præcâtationis habeant virtutem.
Igitur credendum non est quod illa verba ha-
beant virtutem a Deo concessam ad sanitatem.

B 3. Aut adest virtus in aliqua causa naturali phi-
fica, aut in contactibus manuum, aut a flatu, ac
halitu, aut osculis, aut similibus; quibus possit a-
tribui talis virtus sanitatis, vt Arabes, & Cabali-
stæ sentiunt, inter quos Agripa, Pomponatius, Pa-
racellus, & Serenus lib. de re medica, & Aetius
lib. 8. c. 5. & Auicena ait, causam esse ex naturali
complexione, dicens; intellectui bene disposito
supra naturam eleuato, res cunctas quæ materia
constât, cælestes, & terrestes, simplices, aut mix-
tas obedire. Quod vt erroneum impugnat Lau-
rentius,

rentius, Ananias lib. 4. de natura dæmonum, & Sybillanus de peregrinis quæstionibus decad 3. q. 3. c. 8.

De aflu, halitu, aut osculo, dubitatur, an morbus, aut salus, ex eis inducatur, de halitu certum est hominem virulento halitu, posse necari: quia ex eo inficitur aer & sic prouenit virus ad illum qui inficiendus est vt etiam dicitur de fascinatione, sed e contrario eodem modo posse sanitas induci ex halitu, aflu, vel osculo, est magna dubitatio; quia ex eo quod in homine sit virtus nociua non sequitur quod sit virtus sanatiua, nam ad sanitatem recuperandam plura requiruntur quam ad ægritudinem adquirendam; quia vt ait Aristoteles bonum ex integra causa malum autem ex quocumq; defectu.

4. Nec est virtus sanitatis in speciali temperamento corporis emplasmatoris bona dispositione humorum, aut qualitatuum actiuarum, quibus mira efficere aliqui affirmant, vt Fulgius medicus, & Agripa Paracellus asserentes, quod sicut in herbis, lapidibus, & animantibus inueniuntur virtutes sanandi ita in homine Microcosmo similes virtutes reperiuntur, hoc est vt in isto homine reperiatur virtus talis lapidis, & in alio talis herbe, & in alio

Examinatio

in alio talis plantæ, quos sequitur Pomponatius lib. de incantatione c. 3.

Sed hoc est totaliter ratione alienum, quia in omnibus eadem virtus deberet experiri aliquid magis, aut minus, sicut in herbis, aut lapidibus eiusdem virtutis vnius speciei.

Aut est causa sanitatis vis imaginationis, nam multi dicunt posse mutari corpus disiunctum, & separatum ab imaginatione, vt ait Marsilius Ficinus lib. 13. Theo. Platonis, & Medina de vera in Deum fide c. 7. siue hoc accipiant ex solo animæ præstantioris imperio, vt ex doctrina Auicenæ tradunt Agerius Ferrer lib. 2. Methodi. c. 11. siue mediantibus radiis visualibus, vt dicitur de fascinatione.

Sed vt merum delirium damnant, Valentia 22. disputatione 6. q. 13. pūct. 2. Vayrus. lib. 2. de fascinatione c. 9. Annanias lib. 4. de natura dæmonum.

¶ Ergo si in præcantationibus empsalma-
toris seu Militis non est virtus sanitatis in ip-
sis verbis, nec in aliqua virtute naturali phisi-
ca, vt dictum est; nec procedit a virtute Dei: ergo
procedit a vi pacti dæmonis siue expliciti siue
impliciti.

RESPON-

RESPONDETVR.

AD primum antecedens conceditur quod verba præcantationis nullam habent virtutem naturalem phisicam ad sanitatem.

Ad secundam partem conceditur etiã quod non adest certitudo quod illa numero verba habeant specialem virtutem concessam a Deo sanandi tales infirmitates.

Ad tertiam partem conceditur etiam quod virtus sanitatis in præcantatione non procedit ex aliqua causa naturali phisica, aut ex vi imaginationis, aut ex vi halitus vel aflatus, vel ex præstantioris corporis qualitatibus, aut humoribus; nec ex aliqua alia causa naturali phisica.

Sed negatur consequentia, nempe quod sanitas quæ sequitur præcantationem militis, seu emplasmatoris catholici sit necessario a dæmone, per vim alicuius pacti, nam illa præcantatio militis recte examinata inuenitur oratio catholica secundum fidem Christi, absq; aliqua superstitione, in verbis, in ceremoniis, & in reliquis, & in applicatione remedii naturalis: Et per illam præcantationem, emplasmator directè innocat

Examinatio

inuocat nomen Christi magna fiducia, vt sub-
veniat ad salutem, & ita debemus intelligere,
quod procedit sanitas ex virtute, & magna mise-
ricordia Dei, secundum ea quæ Iesus Christus
dixit secundum Marcum ultimo. *Signa autem
eos qui crediderint hæc sequentur: in nomine meo dæmo-
nia eiicient. Linguis loquentur nouis. Serpentes tollent.
Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super
ægros manus imponent: & bene habebunt.*

A Et ita respondetur, quod virtus sanitatis, aut mi-
raculosæ salutis in præcantationibus nititur in
inuocatione nominis Iesu Christi, vt ait D. Hie-
ronymus super illud Mathæi, septimo, in nomi-
ne tuo prophetamus. *Prophetare vel virtutes facere,
& dæmonia eiicere interdum non est meriti eius qui ope-
ratur, sed inuocatio nominis Christi hoc agit, vt homines
Deum honorent, ad cuius inuocationem fiunt tanta mira-
cula.*

B Similiter respondetur, quod verba ~~orationis~~ *orationis*
non habent aliam virtutem, nisi vt instrumenta
ad explicanda nostra desideria Deo; petentes ab
eo salutem ægrotantis vt ait D. Thomas in sum.
lib. 3. c. 9. his verbis. *Ad Deum igitur pertinet secun-
dum suam bonitatem, quod desideria nostra conuenientia
quæ per orationem explicantur ad effectum perducatur.*

Et ita

Et ita possumus petere a Deo salutem per istam, vel per illam præcantationem seu orationem secundum fidem Christi, siue per orationem Angelicam, vel orationem Dominicam, vel aliam.

Itaq; tria concurrunt vt ex præcantatione Catholica resultet effectus miraculosus: scilicet deuotio, & fiducia cordis petentis: & vt instrumentum oratio per quam explicamus Deo nostram petitionem: & Deus qui efficit miraculum.

R E P L I C A I.

C O N T R A. Etiam si præcantatio Militis, in omnibus appareat catholica, secundum fidem Christi, poterit habere aliquod pactum implicitum cum dæmone, patratum, a primo inuentore talis præcantationis, & hoc modo effectus erit ab opere dæmonis.

Respondetur negando quod effectus sit a dæmone quia vt dictum est in principio; licet præcantatio sit oratio catholica, secundum fidem Christi, renunciandum esse qualecumq; pactum cum dæmone si forte fuerit initum, aut patratum in illa oratione a Primo inuentore talis orationis:

Ationis: & ita afferit miles se renūciauisse affirmās solummodo habere intentionē inuocandi Deū per illa sacra verba præcantationis. Et ita cum renūciatum sit quaecumq; pactum dæmonis, non poterit esse effectus dæmonis in illa oratione seu præcantatione.

R E P L I C A 2.

B C O N T R A. Renunciatio pacti cum dæmone non videtur sufficiens vt intelligatur omnino ab esse opus dæmonis, quia tali subtilitate poterit fieri tale pactum vt licet sit in oratione nomen Christi, & renuntietur pactum fingat ibi dæmon aliquam vmbra honoris, & ita concurrat ad effectum vt potest colligi ex illis verbis S. Augustini, fingunt spiritus maligni quasdam vmbra honoris sibi metipsis, vtsic decipiant eos, qui sequuntur Christum vsq; adeo fratres vt illi ipsi qui seducunt per ligaturas per machinamenta inimici, misceant præcantationibus suis nomen Christi, vt dent venenum addant melis aliquantum.

Respondetur negando antecedens. Quia cum sit in-

sit intentio militis inuocare directe Deum per illam orationem Catholicam secundum Fidem Iesu Christi, & renuntiatum sit ab eo omne pactum dæmonis quod possit esse in illa oratione seu præcantatione; non remanet locus superstitionis, quia miles in hoc casu directe tribuit adorationem, & honorem Deo, petens salutem ab eo, & quam a Domino omnipotenti, & misericordii, & authore omnium bonorum, & ideo est iste actus religionis; nam ut ait Diuus Thom. Per orationem homo reuerentiam Deo exhibet in quantum scilicet ei se subiicit, & profitetur orando se eo indigere, sicut authore suorum bonorum. Et cum sit actus religionis scilicet cum sit petitio a quo debet, (scilicet a Deo) & eo modo quo debet (scilicet per orationem Catholicam) contrariatur superstitioni dæmonis, secundum diffinitionem Diui Thomæ: *Scilicet, superstitio est religionis oppositum secundum excessum quo quis diuinum exhibet cultum, vel cui non debet vel non eo modo quo debet.*

Et ita cum actus iste sit veræ religionis (& renuntiatum est quaecumq; pactum dæmonis) non est timenda subtilitas superstitionis ut

Examinatio

potest colligi ex verbis D. Agustini lib 3. c. vlt. cī.
*Qui autem cum malignis demonibus non vult habere socie-
tatē non superstitionē qua coluntur noxiā pertimescat, sed
verā religionē qua produntur & vincuntur agnoscat. Et
disputans Martinus del Rio, in disquisitionibus
magicis, vtrum licitum sit tollere, & comburere
signum maleficii, cautela secundi pacti cum dœ-
mone, scilicet quod quotiescumq; tollatur illud
signum dœmon intelligat se honorari, & de-
sinat afflictionem infirmi. Respondet: Id circo di-
ces nocere desinit quia sic existimat se honorari. Respon-
deo; etiam si ille putaret se honorari quandiu nec res talis est:
vt honorem tribuat, nec adest vlla intentio honorandi: ideo
cui remouet parum refert, nec propterea quis dici potest dæ-
monem honorare.*

REPLICA 3.

CONTRA. Si quotiescumq; miles dicit præ-
cantationem salus quæ sequitur procedit a
Deo miraculosè: ergo quotiescumq; dixerit mi-
les præcantationem illam, sequitur diuinum mi-
raculum. Sed peti a Deo miracula quotidie, & in
vnaquaq; hora, est tentare diuinam virtutem,
quia

quia sic pro instantibus Deus non elargitur miracula sed raro, & quando vrget necessitas magna. ergo procedit a dæmone.

Respondetur, concedendo illam miraculo-
sam salutem quæ sequitur præcantationem mi-
litis esse miraculum Dei, procedens ab eius om-
nipotentia, & ab eius misericordia: propter inuo-
cationem nominis Iesu Christi vt ipse dixit se-
cundum Marcum vltimo. *Signa autem eos qui cre-
diderint hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient.
Linguis loquentur nouis. Serpentes tollent. Et si mortife-
rum quid biberint non eis nocebit. Super agros manus im-
ponent, & bene habebunt. Et credentibus omnia
sunt posibilia vt docet ipse Dominus per Mat. 17
Dico vobis si habueritis fidem sicut granum synapis, dicetis
mōti huic, transi hinc illuc: & transibit, & nihil impossibile
erit vobis, & c. 21. omnia quaecumq; petieritis in oratione
credentes accipietis. Et hæc promissio inuenitur in B.
quam plurimis locis scripturæ Lucæ 11. *Petite &
accipietis. Et Psalmo 49. In voca me in die tribulationis
& eruam te, & honorificabis me. Et ita ait D. Agusti-
nus Securi de pollicitatione ipsius non deficiamus in oran-
do, & hoc ex beneficio eius est. Ergo non erit impossi-
bile nec extraneum, si subueniat inuocantibus
eum. Nec erit tentare eius virtutem si ab eius
misc-**

Examinatio

miserericordia quotidie auxilium petamus præcipue virgente periculo salutis infirmi, potius enim magna fiducia poterimus petere, siquidem ipse dixit, & promissit: *petite & accipietis*: Nam ut ait Diuus Augustinus; *Ipse quippe faciet qui se facturum esse prædixit quæ impossibilia esse putantur; qui promissit & fecit, ut ab incredulis gentibus incredibilia crederentur.*

Ad secundam partem respondetur, quod licet miles sit peccator non tentat virtutem diuinam, si pro vno quoque instanti petat in nomine I E S V Christi salutem miraculosam pro infirmis, quia actus iste est religionis, & est actus charitatis, quia est inuocatio Dei petendo salutem proximo ægrotanti, & ideo si per se est actus bonus si multoties repetatur magis meritorius erit, quia repetitio procedit ex bono naturæ desiderio scilicet ex abundantia charitatis proximorum, & ita licet sit petens peccator poterit cum magna fiducia sperare se impetraturum a misericordia Dei: nam ut ait Diuus Augustinus, & citat Diuus Thomas; *Orationem peccatoris ex bonæ naturæ desiderio procedentem Deus audit non quasi ex iustitia, quia peccator hoc non meretur sed ex pura misericordia.*

REPLI:

R E P L I C A 4.

C O N T R A. Si miles aut empsalmator intelligat infalibiliter se impetraturum, iudicans promissionem Dei esse absolutam, & in omnibus occasionibus vniuersaliter semper esse impetraturum; taliter quod si semper a Deo non impetret, intelligat Deum facturum esse verbum suum, peccat mortaliter; quia talis petitio superstitiosa est, & consequenter vt illicita illa præcantatio est prohibenda.

Respondetur. Militem, seu empsalmatorem non intelligere promissionem Domini esse absolutam siue decentium, siue indecentium, sed solum decentium, pro sua voluntate; quia Deus est misericors, & miserator, & iustus, & ita si ab eo petatur aliquod iniustum, aut indecens, aut inconueniens, illa petitio non erit vera oratio nam vt ait Diuus Chrysostomus; *Oratio est petitio decentium*, Vt colligitur ex Diuo Iacobo, i. c. 4. *Petit is & non accipitis eo quod male petatis*; & ita cū conditione (si conueniens fuerit salus infirmi) *firmitez*

Examinatio

firmiter credit miles seu emplalmator catholici-
cus, se impetraturum, nihil hesitans sed petens ro-
busta fide eo modo ut ait D. Paulus ad Rom. 1.
c. 10. *Adeamus cum fiducia ad thronum gratiae ut miseri-*
cordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio
opportuno. Et hoc modo quanto cum maiori fidu-
A cia miles petierit salutem aegrotantis erit maius
signum impetrationis, ut ait Casianus coll. 9. c. 32.
Signum futurae impetrationis est, quando Spiritus Sanctus,
monet ad petendum magna fiducia, & quasi securitate im-
petrandi.

REPLICA 4.

B C O N T R A. Hoc ita esset si miles, aut emp-
salmator motus fuisset ab Spiritu Sancto. Sed
potius praesumitur quod motus est ab aliquo pac-
to cum daemone.

C R e s p o n d e t u r, si inueniatur oratio militis Ca-
tholica secundum fidem Christi; & intendit per
illa sacra verba, inuocare directe nomen Domi-
ni, ut subueniat ad salutem; iuste poterimus intel-
ligere, quod licet sit peccator miles, seu emplal-
mator, motus est ab Spiritu Sancto, quia cum in-
uocatio Dei, per orationem catholicam sit ac-
tus religionis, & ideo optimus; absq: dubitatione
procedit

procedit ab auxilio & motione Dei: nam vt ait Apostolus D. Iacob. 11. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens a patre luminum.* Et ita ait D. Paulus 1. Corint. 12. *Nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu Sancto, & c. 1. Ex ipso vos estis in Christo Iesu, & vt ait D. August. de verbis Domini; Vt non nos hortaretur vt petere mus, nisi dare vellet; quia motio seu exhortatio ad orandum, ex Deo est, & vt ait in lib. de perseuerantia, vt citat D. Thom. 22. q. 83. art. 14. ad 1. Ipsum orare, quodam donum Dei est; & non ideo quia sit miles, aut pauper empfalmator catholicus, excluditur a misericordia Dei, vt ait Apostolus ad Romanos 10. *Nam idem Dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum.**

R E P L I C A 6.

CONTRA. Petere miracula absq: immi-
~~periculo~~periculo, & absq; necessitate, est tenta-
 re virtutem Dei. Sed miles petit miraculosam
 salutem, cum non adest necessitas talis miraculi;
 ergo tentat virtutem Dei. Probatur minor, quan-
 do applicantur remedia naturalia legitima ad cu-
 rationem, naturaliter speranda est salus, ergo
 tunc non adest necessitas petendi miracula, &
 G per

Examinatio

per consequens, miles qui petit miraculosam salutem, cum applicata fuerint remedia naturalia ad salutem, tentat virtutem Dei, quod est grauissimum peccatum, vt dicitur Mathei 4. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* & ita ait Apost. i. corin. 10. *Neq; tentemus Christum, sicut quidam eorum tentauerunt, & a serpentibus perierunt.*

A Respondetur, quod tentare Deum, est petere miracula ad experiendam virtutem Dei, aut explicite, aut interpretatiue, vt dictum est ex D.

B Thoma, sed petere a Deo salutem miraculosam proximo ægrotanti, (intentione sincera) licet applicentur remedia naturalia, non est tentare virtutem Dei, potius enim hoc debemus petere, vt ait Spiritus Sanctus in Ecclesiastico c. 38. *Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te, auerte a delicto, & dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum, da suauitatem, & memoriam similitudinis, & impingua oblationem, & dabo tibi locum cum medico, etenim illum Dominus creauit, et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.* Itaq; simul ait, quod in infirmitate, oremus Dominum, quia ipse curabit nos. Et simul demus locum medico, vt applicentur remedia naturalia. Et hoc modo applicando remedia naturalia quam plurimi

rimi sancti petierunt a Deo salutem miraculosa
sam ægrotantibus, quam a Deo impetrarunt, vt
constat ex historijs Sanctorum.

Sed simul est aduertendum quod nunquam
petitur a Deo miraculosa salus, pro infirmis, sine
necessitate. Quia in omnibus ægitudinibus,
licet applicentur remedia, & medicamenta na-
turalia Ignoratur finis, curationis, si futurus est
salutaris, aut lætalis, & ideo necessariū est, Deum
orare vt subueniat ad salutem, vt ait Ecclesiasti-
cus, *fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum sed ora
Dominum, & ipse curabit te, vt supra.*

Q V A R T A D V B I- TATIO; AN MILES SEU EMP- salmator dicere debet alias orationes præter o- rationem Dominicam, aut symbolum fidei.

MILITI, aut empſalmatori dicere non
licet aliam orationem, seu præcantatio-
nem, præter orationem dominicam, aut
symbolū fidei: reliquæ enim sunt prohibitæ, vt
probat textus in cap. nō liceat christianis 26. q. 6.

Examinatio

Ne in collectionibus herbarum, quæ medicinales sunt aliquas observationes, aut incantationes licet attendere nisi tantum cum symbolo diuino, aut dominica oratione vt tantum creator & Deus omnium adoretur & honorificetur.

R E S P O N S I O.

AR RESPONDETVR .i. quod textus iste loquitur de collectionibus herbarum. Et simul dicimus quod omnes orationes seu præcantationes catholicæ secundum fidem Christi virtualiter continentur in oratione dominica vt ait D. Augustinus ad Probam. si recte & congruenter oramus nihil aliud dicere possumus quam quod in ista oratione dominica posatum est.

Et est aduertendum quod rectum & congruum hic intelligitur idem quod catholicum, & si vtimur alijs verbis diferentibus hoc fit ad augendum desiderium sanctum & sic ait D. Augustinus, *Verbis, & alijs signis ad augendū desiderium sanctum nos acrius excitamus.* Et ita ait D. Thomas 22. q. 83. art. 14. ad 3. Dominus non instituit hanc orationem dominicam, vt his solis verbis vti debeamus in orando, sed quia ad hæc sola impetranda debet tendere nostræ orationis intētio qualitercūq; ea proferamus, vel cogitemus.

QVINTA

QVINTA DVBITA-

TIO, EX EO QVOD VIDEATVR A
hoc non pertinere ad laicos, sed solummodo ad
Sacerdotes Apostolicos.

AD Sacerdotes Apostolicos solummodo per-
tinet; Super ægros manus imponere, inuocan-
do nomen Iesu Christi, vt concedat salutem, &
non pertinet ad milites, nec ad laicos, quia cum
Apostoli proficiscerentur ad prædicationem san-
cti Euangelij dixit eis Iesus secundum Marcum
ultimo. *Euntes in mundum vniuersum, prædicate E-
uangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fue-
rit saluus erit, qui vero non crediderit condemnabitur; sig-
na autem eos qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo
demonia eiicient. Linguis loquentur nouis. Serpentes tol-
lent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Su-
per ægros manus imponent, & bene habebunt.* Ex qui-
bus manifeste constat quod Christus loquutus est
cum Apostolis; idest cum Sacerdotibus & non
cum militibus nec cum laicis.

Et si absentia Sacerdotis miles inuocauerit no-
men Iesu Christi, Super ægros manus imponens
deberet prius expiare conscientiam, & munire se
sancto

Examinatio

sancto Sacramento Eucharistiæ, quia hoc non debet facere homo perditæ vitæ.

RESPONSIO.

RESPONDET VR. personam Sacerdotis digniorem esse ad petendam salutem a Deo ratione dignitatis Sacerdoti; aut sanctitatis, quæ in eo præsupponitur. Sed simul est aduertendum quod Iesus Christus loquutus est, cum Apostolis proficiscentibus, & cum omnibus credentibus in eius fidem, ut colligitur ex ipsismet verbis Christi dicentis, *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.* & ita sanctus Gregorius Papa hom. 29. ait; *Signa autem eos qui credituri sunt hæc sequentur in nomine meo dæmonia ejicient.* Et ipse Iesus Christus secundum Marc. c. 9. Respondit huic dubitationi clare, & aperte cum eam proponeret D. Ioannes his verbis. *Respondit illi Ioannes dicens. Magister vidimus quendam in nomine tuo ejcientem dæmonia qui non sequitur nos, & prohibuimus eum: Iesus autem ait, nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me, qui enim non est aduersum vos pro vobis est.*

Ad se-

Ad secundam partem respondetur, quod melius erit si antequam miles, seu emplasma-
tor petat salutem ægrotantis (dicens suam præ-
cantationem in nomine I E S V Christi) ha-
beat expiatam conscientiam, & sit munitus Sa-
cramento Eucharistiæ: quia certum est quod be-
na opera redūt petētem aptiorē ad orandū, & ad
impetrandū, sed si occasio temporis non dede-
rit spacium huic sanctæ diligentia in quocumq;
statu inueniatur, poterit bene Deum inuocare,
vt subueniat ad salutem, petens robusta fide, non
hæsitans, confidens divinæ misericordiæ, ex qua
est impetraturus; quia vt ait D. Thomas: *Aliquan-
do Deus facit miracula ad confirmationem fidei, vel ad
utilitatem Ecclesiæ.*

I. R E P L I C A.

CONTR A. Hoc ita esset, similes prædica-
set fidē catholicam infidelibus, sed omnes B
præsentes ad curationem ægritudinis confir-
mati sunt in fide I E S V Christi, ergo non o-
pus est, vt tunc fiant miracula ad confirmatio-
nem Fidei.

Respon-

Examinatio

Respondetur quod ipse miles seu catholicus
empfalmator qui inuocat Iesum Christum vt sub
ueniat ad salutem, & omnes circumstantes vi
dentes miraculosam salutem inuocatione diui
na confirmantur in fide, & conuertuntur ad lau
des, & ad seruitutem Dei, & ita ait D. Augustinus:
lib. 10. c. 13. civ. *Quapropter Deus qui fecit cælum &
terram non dedignatur facere visibilia miracula in cælo,
vel in terra quibus ad se inuisibilem colendum excitet ani
mam adhuc visibilibus deditam,* & ita ait D. Thomas
22. q. 83. art. 1. ad 4. *Gratia sanitatum commemoratur
seorsum, quia per eam confertur homini aliquod beneficium
scilicet corporalis sanitatis præter beneficium commune
quod exhibetur in omnibus miraculis scilicet quod homi
nes adducantur in Dei notitiam,* & ita ait D. Thomas.
in 22. q. 197. art. 2. ad 1. *Oratio peccatoris inter
dum impetrat, vel propter salutem eius qui orat sicut audi
tus est publicanus vt dicitur Lucæ 18. vel propter salu
tem aliorum, & gloriam Dei.*

SEXTA

SEXTA DVBITA-

TIO, DE NVMERO SIGNA-

to repetitionis præcantationis.

A

IN repetitione præcantationis numero signa-
to scilicet quod repetatur ter aut quinq; &c.
Adest superstitio, vt facile colligitur ex ver-
bis Concilij Tridentini sess. 22. *Quarundam vero
missarum seu candelarum certum numerum qui magis a su-
perstitioso cultu quam a vera religione inuentum est om-
nino ab Ecclesia remoueant.*

Respondetur cum distinctione, quando con-
ditio fuerit vt repetatur ter aut quinq; cum tri-
bus aut quinq; benedictionibus, si spes adhibea-
tur in ipso numero aut in virtute numeri intelli-
gentes virtutem sanitatis esse in ipsa numerica
repetitione, tunc erit superstitiosa illa numerica
repetitio præcantationis vt ex sessione Concilij
Tridentini tenendum est. Sed si illa numerica
repetitio dirigitur ad maiorem deuotionem seu
ad maiorem reuerentiam, & honorem Dei scili-
cet vt repetatur præcantatio ter in reuerentiã San-
ctissimæ Trinitatis aut quinq; in reuerentiam
H quinq;

Examinatio

quinq; plagarum Iesu Christi, quæ in cruce pro nobis passus est, aut in reuerentiam alterius misse-
rij vitæ, aut passionis Christi. Tunc enim repeti-
tio orationis numero signato non est superstitio-
sa sed maioris deuotionis, & hoc est sic inteligen-
dum : quia Ecclesia vtitur signato numero im-
pari in orationibus missæ scilicet statuendo in re-
gulis vt dicatur vna aut tres, aut quinq; &c. Et
eodem modo in alijs ceremonijs statutis ad ma-
iorem reuerentiam, & seruitutem Dei, sic etiam
ait esse intelligendum pater Thomas, Sanches,
in opere morali lib. 2. c. 40. n. 37. & 40. agens de
nouenarijs, & de numero missarum.

SEPTIMA DVBI

ATATIO, EX EO QVOD NON VI-
dentur tanta miracula, quando dicit Sacerdos
orationes æcclesiæ in infirmitatibus, sicut quan-
do miles, aut empalmator peccator reci-
tat præcantationem.

QVAE ratio adduci potest, cum viderimus
Sacerdotem dicentem Euangelia, & ora-
tionenes Ecclesiæ imponentem manus super æ-
gros

gros in nomine Iesu Christi, & non semper apparet miraculosa salus? & quotiescumq; miles seu emplalmator repetit suam præcantationem apparet miraculosa salus? hoc enim non fit a Deo per orationem peccatoris sicut miles, sed per orationes Sanctorum: quia hæc conditio multoties videtur postulari in scriptura ad impetrandum, vt ait D. Ioann. 2. c. 3. *Si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habeamus ad Deum, & quidquid petierimus accipiemus ab eo*, & Psalmo 65. *Si iniquitatem aspexi in corde meo non exaudiet Dominus* & Proverb. 28. *Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis*, & iddem videtur dici per Isaiam. c. 1. *& cum multiplicaueritis orationem non exaudia, manus enim vestrae sanguine plenæ sunt*. & ex Iuã. 9. *dictum cæci*. Scimus quia peccatores Deus non exaudit, & Psalmo 33. *Oculi Domini super iustos, & aures eius in præces eorum*, & e contra. *Vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum*: Ergo hæc miracula non fiunt a Deo per orationem peccatoris sicut miles aut emplalmator peccator sed fiunt virtute aliquius pacti cū dæmone.

Confirmatur; quia si virtus sanitatis esset in ipsis verbis sacris præcantationis omnes qui eandem præcantationem dixissent impetrarant a

Examinatio

A Deo salutem miraculosam, sicut iste emplasmator: sed hoc non videtur quando reliqui omnes dicunt ipsam præcantationem, sed solum quando iste miles aut emplasmator eam recitat: aut alij paucissimi, ergo illa miraculosa sanitas, quæ sic frequenter sequitur præcantationem militis procedit ab aliquo pacto cum dæmone.

R E S P O N S I O.

B A D primam partem respondetur, quod Sacerdos dicens Euangelia, & orationes æcclesiæ super ægros manus imponens in nomine I E S V Christi multoties impetrat salutem miraculosam, & si non semper auditur a Deo eius oratio eueniet aliqua quatuor causarum sequentium.

Aut ex eo quod ait D. August. lib. sententiarum Prosperi. fideliter supplicans pro necessitatibus huius vitæ, & misericorditer auditur, & misericorditer non auditur: quid enim infirmo est utile, magis cognouit medicus quam ægrotus. Aut ex eo quod dicit idem Diuus Augustinus in libro octogintarum quæstionum. Ideo non omnibus sanctis ista tribuuntur, ne perniciosissimo errore decipiantur infirmi estimantes in talibus factis maiora esse dona quam in operibus iustitiæ quibus vita æterna compa-

comparatur. Aut ex eo quod dicit Diuus Thomas 22. q. 83. art. 7. ad 2. Contingit enim, quod oratio pro alio facta non impetrat si fiat pie perseveranter, & de pertinentibus ad salutem propter impedimentum, quod est ex parte eius pro quo oratur.

Aut ex eo quod dicit Diuus Basiliius. Ideo quandoq; petis & non accipis, quia perperam postulasti, vel infideliter, vel leuiter, vel ut non conferentia tibi destitisti.

Ad secundam partem respondetur, quod si Amiles, seu empfalmator præcantatione catholica inuocat Christum non hæsitans, sed magna fide firmiter credens se impetraturum, licet sit miles aut empfalmator peccator impetrabit a Deo salutem ægrotanti: quia ut ait Diuus Augustinus in libro Octoginta q. q. 83. Admonet nos Dominus ut inteligamus quædam miracula etiam sceleratos homines facere, qualia sancti facere non possunt: quia orationis jus non fundatur in dignitate seu iustificatione personæ orantis, sed in misericordia Dei, & ita ait Diuus Thomas 22. q. 188. art. 2. ad 1. Oratio impetrandi non innititur merito, sed diuinæ misericordie, quæ etiam ad malos se extendit: & ita quandoq; peccatorum oratio exauditur a Deo. Vnde Diuus Augustinus dicit super Ioannem quod, Illud verbum cæci loquutus est quasi adhuc inunctus. Id est non perfecte illuminatus:

Examinatio

minatus: nā peccatores exaudit Deus. Et ad hoc est aduertendum, vt bene notat Franciscus Suares de relig. lib. 1. de orat. c. 23. *Quod petitio natura sua ad hoc ordinatur vt animum alterius inducat ad dandum id quod petitur non quia emititur, nec quia soluitur nec quia ad aliquid illud meretur, sed solū quia petitur & rogatur quatenus est consentaneum bonitati, vel liberalitati eius qui rogatur moueri ad dandum solum quia rogatur. Vt potest etiam colligi ex verbis Christi Math. 18. Omne debitum remissi tibi quoniam rogasti me. Et ex illo Danielis c. 9. Propter te ipsum inclina Deus meus aurem tuam. Quod etiam mirabiliter colligitur ex c. 7. D. Marci; Cum illa mulier Syrophenisa rogabat Iesum vt dæmonium ejiceret de filia sua. Cui dixit Iesus. Sine prius saturare filios, non enim est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus, at illa dixit, vtiq; Domine, nam & catelli comedunt sub mensa de micis puerorum, & ait illi Iesus, Propter hunc sermonem vade exijt dæmonium a filia tua.*

A Et quia Dei promissio, petite & accipietis, est generalis omnibus fidelibus tam iustis quam peccatoribus, ratione cuius peccator etiā impetrat, & ita legitur ex D. Luca 11. Quod publicanus dixit. Domine propitius esto mihi peccatori. Quod frustra diceret, si Deus peccatores non audiret, & ita tenet

net D. Augustinus in tracta. 44. in Ioann. & Di. Basilius in constitutionibus monasticis, vbi adducunt parabolam Iesu Christi Lucæ 11. Dico vobis, & si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Quibus verbis significatur, Deum non solum exaudire orationem propter amicitiam orantis. Sed etiam propter ipsammet orationem (si reliquas condiciones habeat :) quia A misericordia Dei sine limitatione personæ petentis, magis commendatur, & magnificatur, & ita D. Chris. super Math. Omnis qui petit accipit, Expresse dicit illam affirmationem seu promissionem non solum ad iustos, sed etiam ad peccatores pertinere; & consequenter dicit, omnis qui petit, siue iustus, siue peccator. Quod autem dicitur, quod oratio B tio non audiētis legem est execrabilis: intelligendum est, vt ait D. Tho. quantum ex merito peccatoris.

Et simul est aduertendum quod orationes peccatorum, quas Deus non exaudit, sunt orationes, quas vt peccatores fundunt, id est quæ participāt peccatum eorum, per malā intentionem, vel aliā malam circumstantiam, & hoc sensu videtur secundum sententiam aliquorum, quod loquutus est cæcus cum dixit, scimus quia peccatores Deus non exaudit.

Volebat

Examinatio

Volebat enim defendere Christum quod peccator non esset, quia Deus non exaudit peccatores utiq; ad facienda miracula, in confirmatione ipsius mendacij. & simul est aduertendum, quod licet bona opera multum iuuent ad impetrationem, quia bonis operibus petens reditur aptior **A**d petendum. Nihilominus orans nunquam debet considerationem ponere in proprijs meritis, quia hoc est magnum periculum superbiæ, quod declarauit Iesus in parabola de phariseo, & publicano, Lucæ 18, & ita Daniel c. 9. ait: *Nec enim iniustificationibus nostris prosternimus præces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.* Quia ut dicitur Psalmo 142. *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens,* & Prouerbiorum 20. *quis potest dicere mundum est cor meum; parus sum a peccato,* & ita sancti asserunt orationem debere esse cum fiducia, **B** ut tamen simul sit cum humilitate. Quia fiducia illa tota debet inniti in Deo, & non in se, ut dicitur Psalmo 101. *Respexit in orationem humilium,* & *non spreuit præces eorum.* Et Eccklesiastici. 25. *Oratio humiliantis se nubes penetrabit;* Et ita licet miles sit peccator poterit magna fide petere, & impetrare a misericordia Dei salutem ægrotanti: quia ut ait Diuus Thoms 22q. 73 art. 14. ad 3. *Oraio innititur principa-*

principaliter fidei non quantum ad efficaciam merendi: quia A
sic principaliter ininititur charitati, sed quantum ad efica-
tiam impetrandi; quia per fidem habet homo notitiam om-
nipotentia Divina, & eius misericordia, ex quibus impe-
trat quod petit. Quod expresse videtur colligi ex
verbis Apostoli. 1. corint. 3. Et si habuero omnem fi-
dem ita ut montes transferam, charitatem autem non ha-
buero, nihil sum.

Ad confirmationem respondetur a Magistro
Petro Siruelo c. 5. de superstitionibus His verbis.
Si recte consideretur virtus verborum, non est in ipsis ver-
bis, sed in fide, & deuotione cordis petentis: quia experien- B
tia videmus quod ipsismet verbis orationis Dominica, aut
inuocationis solius nominis Iesu Christi dictis ab isto sana-
tur infirmitas, & dictis ab alio non sanatur infirmitas, &
ita ait D. Thom. in 4. dist. 45. q. 3. art. 2. Ex deuo-
tione maxime dependet orationis effectus. & D. Isid. lib.
3. Sententiarum c. 7. Oratio cordis est, non labiorum,
~~nec ex his~~ verba deprecantis Deus intendit sed orantis cor
aspicit.

Ethic aduertendum, quod in fide, & infiducia
manente substantia fidei & fiducia incorrupta
(hoc est non destructa) inuenitur magis, & mi-
nus, & qui in his fuerint perfectiores, aptiores e-
runt ad impetrandum: quia ut ait Diuus Paulus 1.

Examinatio

Et nota
quod fidu-
cia nō est
alia vir-
tus the-
ologica
preter
tres: sed
est fides
et spes si-
mul con-
iunctae.

Corint. 3. Si habuero omnem fidem ita vt montes trans-
feram, Id est perfectam fidem, vt omnes expo-
nunt. Alludit enim Diuus Paulus ad verba Chri-
sti Math. 21. Si habueritis fidem, & nō hesitaueritis, &
Math. 17. increpauit Iesus Apostolos de incredu-
litate, ei attribuens quod non potuissent lunaticū
curare, cum tamen verisimile non sit, eos habuif-
se incredulitatem infidelitatis, & ita potest fides
in isto, vel in illo habere alium defectum, qui sub-
stantiam fidei non corrumpat, & nihilominus
efficaciam orationis multum impediāt, quod re-
cte probat Diuus Thomas 22. q. 5. art. 4. Quia
vbi inuenitur magnum & paruum, inuenitur ma-
ius & minus, sed in fide inuenitur magnū & par-
uum, nam Christus dixit Petro, Math. 14. Modice
fidei quare dubitasti? & mulieri, Math. 15. Magna est
fides tua, quia fides licet secundum formale ob-
iectum, quod est vnum & simplex, scilicet veri-
tas prima, non diuersificatur in omnibus fide-
libus credētibus, sed in omnibus sit vna specie; sed
quia ea, quæ materialiter credēda proponuntur,
sūt plura & possūt accipi vel magis vel minus ex-
plicitē, secūdū hoc potest vnus plura explicitē cre-
dere quam alius. Sed si consideretur fides secun-
dum participationem subiecti (quod attinet di-
recte

rectè ad intentum nostrum) dupliciter potest fides in isto vel in illo esse maior quam in alio: quia cum actus fidei procedant (Dei auxilio) ex intellectu & voluntate, potest esse fides maior in vno quam in alio propter maiorem certitudinē & firmitatem: alio modo ex parte voluntatis, propter maiorem promptitudinem, seu deuotionem vel cōfidentiam pia affectione.

Et est aduertendum vt bene notat Magister Cabrera de Incarnatione q.7. artic.6.n.4. quod fides sumitur dupliciter, & pro fide Thologica, & pro fide vt gratia gratis data, vna ex nouē numeratis a Diuo Paulo ad Ephesios 4. & 1. Corin. 12. quæ omnes reducuntur a Diuo Thoma 12. q. 3. & 22. q. 176. ad tria membra, ad cognitionem, ad sermonem, & ad operationem. Ad cognitionem reducuntur fides, prophetia, & discretio spirituum: Ad sermonem, quatuor, nempe sermo sapientiæ, sermo scientiæ, genera linguarum, & interpretatio sermonum. Ad operationem vero pertinent, gratia sanitarum, & gratia miraculorum. Et prout est fides gratia gratis data, dicit quandam fiduciam operandi opera supernaturalia, & licet in IESV Christo non fuit fides Thologica, quia semper fuit in IESV

Examinatio

Christo clara visio beatifica, fuit tamen fides, quatenus est gratia gratis data, quia firmissimam habebat fiduciam se posse consequi quidquid vellet operari supernaturaliter ex meliori dispositione profectam, quam dimanat ista gratia in viatoribus, nempe ex visione beatifica. Et quia omnes virtutes, & gratias habuit Christus ex plenitudine: sed viatores habent istas gratias secundum mensuram, & donationem Christi.

Ita similiter, iste miles seu empfalmator catholicus poterit habere maiorem fidem theologicā, & maiorem fidē pro vt est gratia dātis data ad impetrādam salutem quam alius. Et etiam poterit iste miles, seu empfalmator catholicus habere maiorem gratiam sanitatum.

OTAVA DVBITATIO, EX EO QVOD IN PRÆCANTATIONIBUS inueniantur magna pericula superstitionis.

IN præcantationibus inueniuntur magna pericula superstitionis, vt ex dictis in prima parte huius libri est manifestum, ergo licet sint præcantationes

cantationes, seu orationes catholicæ, absq; superstitione, permitendæ non sunt, ratione maioris securitatis, ne præcantationibus vrentes incidant in superstitiones, & suo exemplo alij quam plurimi immitare volentes misceant superstitiones præcantationibus, & ideo infirmitates solum medende sunt remedijs naturalibus: quia licet præcantationes catholicæ absq; superstitione sint ex se vtilis, sed propter euitanda pericula, prohibendæ omnino sunt, vt potest colligi ex quam plurimis doctõibus, inter quos Thomas Sanchez, qui citat quam plurimos doctores lib. 2. c. 40. n. 39. dicens de mulieribus carminatricibus, seu ensalmadoras, o santiguaderas, his verbis. *Tertio dico, eas frequentissime, superstitiosa, & vana, permiscere, & ideo nullatenus esse permittendas, nisi sint personæ honestæ, & prudentes, & de quarum vita habeatur in oppido bona existimatio; nec tunc si timeatur fore, vt earum exemplo alæ personæ non ita probatæ vitæ similibus utantur.* Ita Diuus Antonius, Angelus, Silvester Nauarrus, Margarita, Ludouicus Lopez ibidem, Imo strictius loquuntur, Diuus Antonius, & Sylvester, ibi citato Guillermo, dicunt enim, hunc vssum quibuscũq; esse interdiciendũ, nisi forte Sacerdotibus, aut religiosis, aut etiam laicis, excellentis vitæ, et tunc cessante dicto periculo: adq; aiunt prædictum

Examinatio

*dictum uisum esse lethalem si Ecclesiasticus Iudex eum in-
A terdixerit. Ex quibus omnibus colligo nunquā hoc permi-
tendum esse, quia his rarissime utuntur nisi personæ viles
atq; aut malæ aut ignotæ vitæ, & quando essent vitæ pro-
batissimæ, malo exemplo alijs non ea sanctitate, ac pruden-
tiæ præditis essent, ac illis occasio similibus superstitiose
utendi tribueretur.*

RESPONSIO

RESPONDET V R. Intelligendos esse Do-
ctores dixisse omnino esse prohibendas præ-
cantationes, quæ sunt superstitiosæ, scilicet quæ
sunt explicitè aut implicitè inuocationes dæmo-
num: quæ nullo modo permitendæ sunt: & nullo
modo, loquutos fuisse contra præcantationes, seu
orationes catholicas, secundum fidem Christi,
quibus inuocatur Deus, per nomen Iesu Christi,
ut subueniat ad salutem; quia hæ præcantationes,
seu orationes, prohiberi non possunt, quia ex iu-
re diuino sunt licitæ omnibus credentibus, tam
B iustis, quam peccatoribus, secundum Marcum
ultimo. Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in
nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ser-
pentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis no-
cebit, super ægros manus imponent & bene habebunt, &
ita

ita ipse Thomas Sanches lib. 2. c. 40. n. 39. ut ex citatione quam plurimorum doctorum quos citat, ait his verbis. Decimo deducitur quod dicendum sit ^A de ijs feminis quas barbare carminatrices appellant vulgo empfalmadoras, o santiguaderas, de quibus primo dico: eas non esse supersticiosas, si solis orationibus licitis, & adjurationibus licitis absq; vana aliqua circumstantia utantur, ut per passionem Christi &c; illis supplicantes Deo, ut prosper sint medicina naturales, quas morbo applicant: quia in hoc nihil mali reperitur; atq; pium est eum effectum orationibus pijs a Deo petere, & ita docent D. Antonius 2. part. tit. 12. c. 1. ss. 11. Angelus verbo superstitio, numero 9. & ibi Sylvest. q. 10. dist. 4. Nauarrus suma Hispana & La tina cap. 11. n. 36. Margarita confessorum in 1. precepto fol. 60. Manuel. 1. tomo sumæ in 2. editione c. 7. n. 6. Ludovicus Lopez 1. part. instructorij c. 41. columna penultima vers. mulieres orationibus, Ciruelo de superstitione p. 3. c. 3. Et hæc clausula est verissima, nam est de iure divino petere a Deo salutem orationibus pijs, absq; aliqua superstitione.

¶ 2. Dico quod ex his orationibus seu catholicis invocationibus Iesu Christi in infirmitatibus, sequuntur magnæ, & admirabiles utilitates, in primis honorificatur nomen Iesu Christi, ut dicitur Psalmo 49. *Inuoca me in die tribulationis;* &

erudam

Examinatio

erua te, & honorificabis me. Quia inuocatio est, cultus diuini honoris soli Deo debitus, vt colligitur ex c. 4. Genesis, Eno iste cepit inuocare nomen Domini, Vbi Glosa dicit, Inuocare idem est, quod colere, aut deprecare, & ita Diuus Paulus ad Romanos 10. Omnis enim quicumq; inuocauerit nomen Domini saluus erit. Et etiam Dei inuocatio in ægitudinibus est actus religionis; quia petitur a Deo salus, sicut a patre, & a Domino, authore omnium bonorū, & simul confitetur, vt omnipotens, & misericors, quia salus miraculosa, quæ petitur, pender ab eius omnipotentia, & ab eius misericordia. Et simul oratio est obligatoria in omnibus periculis, & necessitatibus, vt dicitur Psalmo 115. Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi, calicem salutaris accipiam, et nomen Domini inuocabo. Sequitur etiam ex præcantatione catholica magnus actus charitatis, scilicet petendo a Deo salutem ægrotanti, quæ est oratio Deo dulcissima vt ait Diuus Chrysostomus super Math. Pro se orare necessitas cogit, pro altero charitas fraternitatis hortatur, dulcior est ante Deum oratio, non quam necessitas transmittit sed quam charitas fraternitatis commendat.

Et est aduertendum quod salus, & vita, petuntur a Deo dupliciter: aut vt bona naturalia, & tempo-

temporalia, hoc est quando petitur vita, ad fruendum bonis temporalibus, aut mortis timore, solummodo, & hæc est petitio boni naturalis & temporalis. Aut petitur vita & salus a Deo ad seruientiam suæ diuinæ maiestati, & ad hunc finem bonus Christianus & empsalmator catholicus petit a Deo vitam & salutem, & hæc est petitio boni spiritualis & supernaturalis; quia licet vita & salus sint bona naturalia hoc modo specificatur a fine supernaturali, sicut omnes actus morales specificantur a fine, & ita nos admonet Apostolus ut faciamus omnia nostra opera, ad Corit. 10. *Siue ergo manducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Nam si homo manducauerit desiderans ut cibus ille conuertatur in substantiam & vitam, ad seruientiam Deo, & biberit cupiens ut potus ille conuertatur in sanguinem ut efundatur pro exaltatione Fidei I E S V Christi, ad gloriam & honorem sui sanctissimi nominis, in sumptione cibi & potus exercet hominem actum charitatis & boni spiritualis præcellentissimi. Nam sicut in materia de præddestinatione est communis sententia Theologorum, quod licet creatio prædestinati sit naturalis, attamen ut est medium, ad finem prædestinationis, boni scilicet

Examinatio

licet supernaturalis, est creatio effectus prædesti-
nationis, nam si prædestinatus non crearetur nō
consequeretur finis super naturalis prædestina-
tionis. Ita similiter quando vita & salus naturalis
petitur & conceditur a Deo ad seruiendum suæ
diuinæ maiestati, est vita & salus effectus, seu me-
dium boni spiritualis super naturalis scilicet ser-
uitutis Dei, nam homo sine vita non laudat Deū
vt dicitur Psal. 103. *Non mortui laudabunt te Domi-
ne. Sed nos qui viuimus benedicimus Domino.*

Et cum in præcantationibus catholicis secun-
dum fidem Christi inueniantur tot ac tantæ uti-
litates, & ipsæ sint ex iure diuino licitæ, vt dictum
est ex vltimo c. diui Marci. Et cum confessio Dei
quæ fit in inuocatione nominis Iesu Christi sit
super coelum & terram, vt dicitur Psalmo 148.
A Confessio eius super calum et terram, & vt ait D. Tho.
3 p. q. 74. art. 3. in corp. Quam fidelem per inuocatio-
nem Nominis Christi protestamur. Esse non potest
causa aliqua aut ratio conuenientiae propter quā
debeant prohiberi præcantationes seu orationes
catholicæ in ægritudinibus: potius enim omni-
bus laudandæ sunt, non solum viris de quibus in
populo habeatur existimatio honestæ & bonæ
vitæ, sed etiam pauperibus, humilibus villis sta-
tus

tus ignotis, & peccatoribus, secundum illud Apostoli ad Romanos 10. *Nam idem Dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum.* Cum semper inueniatur apud Deum non ita despecti pauperes, humiles, viles, & ignoti. Postea quam de Christo dictum est, Psalm. 21. *Ego autem sum vermis & non homo: Oprobrium gentibus, & despectio plebis.* Et vt ait Apostolus ad Philip. 2. *Humiliauit se metipsum factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem Crucis, & A* ita si exemplatores inueniantur catholici secundum fidem Christi, in præcantationibus & in circumstantijs, permitendi sunt tam iusti, idest personæ de quibus in populo habeatur bonæ vitæ existimatio, quam ignoti, pauperes, humiles, & omnes sine personarum exceptione in quacumq; parte siue in bello, siue in pace: & si orationes eorum inueniantur superstitiosæ, vt dictum est; prohibendæ sunt tam iustis, quam peccatoribus, siue in bello, siue in pace, & ita intelligendæ sunt authoritates omnium sumistarum iuris.

Sin autem inter eorum ipsa dicta, concedenda est cōtradictio, vt manifeste patet ex clausulis eorum supra aductis ad litteram.

Et hic ultimo aduertendum est quod nihil aliud desiderat dæmon nisi vt vano timore ipsius superstitionis non inuocetur nomen Iesu Christi in infirmitatibus vt inimicus Dei & fidelium.

NONA DVBITATIO

DE FREQVENTIA MIRACULORUM ex præcantationibus.

ATOT & tam frequentia miracula quæ sequuntur quando empfalmator seu miles dicit præcantationem in ægritudinibus, indicant magnum inditium superstitionis; quia non sic frequenter & semper videntur miracula facta a Deo, sicut propter orationem militis peccatoris.

RESPONSIO.

RESPONDETVR cum distinctione negando quod semper sequatur miraculosa salus post præcantationem militis, vt experientia compertum est, & conceditur, quod si semper euenirent, tot, ac tanta miracula, & millies duplicia,

plicia, fieri possunt a Deo, propter inuocationem nominis I E S V Christi; quæ non fiunt propter merita militis peccatoris, sed secundum immensam misericordiam Dei, & cum miles empsal- A mator petat a Dei misericordia, nihil est dubitandum, nam vt ait Diuus Chrysostomus hom. 2. in Psalm. 50. *Vbi misericordia Dei imploratur, quæstio nō B expetitur. & consequenter dicit. Noli dicere, quomodo, sed magis admirare, & glorifica.*

Et hic est aduertendum quod omnino est a ratione alienum vt cōcedatur, quod propter inuocationem dæmonis eueniant tot ac tanta miracula, & propter inuocationem Dei dicatur, quod non est credendum, quod tale possit esse: cum iure & ratione, maiora miracula expectari debent a misericordia Dei, qui summè liberalis & misericors est, vt ait Diuus Augustinus super Psalm. 36. *Propterea dixit benedictus Deus meus, qui non amouet deprecationem & misericordiam suam a me. Cum videris non a te amotam deprecationem tuam, securus esto: quia non est amota a te misericordia eius, & vt ait Diuus Chrysostomus, Nunquam oranti beneficia denegat qui vt orantes non deficiant sua misericordia instigat: & ita necessarium non est vt reducantur tot illæ felices sanitates, quæ sequuntur præcantationem militis,*

litis, ad gratiam gratis a Deo concessam mani-
bus militis, sicut gratia gratis regum francorum,
ad sanandas strumas, vt ait Ioannes Taugutius
instituti Chirurgorum lib. 1. & Guidon Chirur-
gia magna tract. 2. distinctione 2. c. 3. & Andras
Laurentius in libro de gratia regum francorum:
nec alijs sed solum tribuendum est inuocationi
nominis Iesu Christi & eius gratiæ gratis sanita-
tum, aut virtutum vt ait Apostolus Paul. 1. Corin.
c. 12. *Alij gratia sanitarum in eodem spiritu, alij operatio
virtutum &c.* & ita D. Thomas 22. q. 83. art. 1.
ad 2. ait. *Operatio miraculorū, quæ tribuitur gratia gratis
data fit virtute diuina, ad hominum vtilitatem.*

1. R E P L I C A.

A C O N T R A, ab omnibus emplasmatoribus
auditur, quod sine dubitatione semper, quo-
tiescumq; recitant suam præcantationem, appa-
ret miraculosa salus: sed hoc non fit a Deo sic
semper, sed solum quando conueniens est, secun-
dum suam misericordiam; Ergo illa miraculosa
salus, quæ semper apparet post præcantationem
militis, tribuenda est inuocationi dæmonis, qui
vt inimicus non attendens ad vtilitatem inuo-
cantis

cantis in omnibus occasionibus, vtilibus vel nō vtilibus medetur, propter inuocationem, ex qua ei resultat honor adorationis.

Respondetur, distinguendo; Empsalmato-
res boni & proficui, qui præcantationibus catho-
licis directe inuocant nomen I E S V Christi
ad salutem, experientia affirmant, quod non
semper, sed vt in plurimum post præcantatio-
nem sequitur miraculosa salus. Sed empsal-
matores superstitiosi vt superbi & arrogātes, con-
tra experientiam loquuntur dicentes quod quo-
tiescumq; recitant suam præcantationem ap-
paret miraculosa salus: Quod certè falsum est
licet fiat expresse per inuocationem dæmonis;
quia dæmon non habet potestatem conceden-
di salutem, nisi ex Dei permissione, hoc est quan-
do adest decretum Dei vt sanetur in firmus, sed
decretum sanitatis est pro voluntate Dei non
semper, sed quando conueniens, est secundum
suam misericordiam, ergo non semper prop-
ter inuocationem dæmonis potest fieri salus
miraculosa, sed solum quando fuerit decretata a
Deo illa vita, aut sanitas: Ergo qui talia sic v-
niuersaliter loquuntur, contra experientiam lo-
quuntur.

Sed

Examinatio

A ¶ Sed hic est aduertendum quod ait doctor frater Geronimus de Llamas in lum. c. 3. his verbis. Sunt in militia aliqui homines qui vulnera etiam maxima penes incurabilia curant solo vino lauantes vel ligantes panno cum impositione manuum & inuocatione Iesu Christi redēptoris nostri & quia huius qualitatibus oculis nostris multas vidimus curationes absq; vmbra aliqua superstitionis & multos omni fide dignos se curatos sic narrasse audiuius effectum bonum negare non possumus & cum verba sint sancta & deuota inuocationis et quæ ab vno prolata effectum sortiantur vel ab vno et non ab omnibus dicere cogimur ne torrenti nos opponamus esse in talibus gratiam sanitatum quoad vulnera sic prouidente Deo specialiter pro iustis bellis et in remedium in illis vulneratorum et vbi vel remedium chirurgorum non adest vel si adest tarde sanitas recuperaretur et sic contra tales iudicium ferre non audemus condemnationis. Superiores verba examinent et si id male audiunt hoc credimus esse quia empsalmātium et carminatorum superstitionum nomen odiosum fuit apud doctores antiquos et sic non mirum si timeantur boni et proficui.

Sed ab isto doctore (cum ait ne torrenti nos opponamus dicere cogimur in talibus gratiam esse sanitatum quo ad vulnera sananda sic prouidente Deo pro iustis bellis &c.) inquirō ego
a te

a te doctor sapientissime inuenta fuit curatio, & præcantatio, absq; aliqua vmbra superstitionis, cum inuocatione Christi, quid times oppositio- nem torrentis, nec totius mundi, cum inuocatio nominis Christi sufficiens sit ad millia millium maiora miracula, vt facile constat ex verbis Iesu Christi Marci vltimo. *In nomine meo dæmonia ejiciēt linguis loquentur nouis, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit: Super ægros manus imponēt & bene habebūt.* Et ideo necessarium nō est recurrere ad gratiam gratis manibus militis seu emplalmatoris quan- do aderit inuocatio nominis Christi recte exa- minata.

2. REPLICA.

C O N T R A nullo modo potest recte exami- nari inuocatio Christi in milite, aut in homi- ne malæ vitæ quia si ab eo interrogetur. Respon- det, inuoca nomen I E S V Christi cum tribus benedictionibus sanctæ Crucis in honorem San- ctissimæ Trinitatis, & intendo directè inuocare Deum vt sua misericordia subueniat ad salutem per verba sacra præcantationis, & renūciaui qua- lecumq; pactum quod patrari potuit a dæmone in ista præcantatione: quæ omnia videntur ca-
L tholica

Examinatio

tholica secundum fidem Christi, sed ille miles,
aut homo perditæ, vitæ intra cor habet aliam in-
tentionem seu superstitionem, & etiam intra cor
non renunciauit pactum cum dæmone, & ideo
non potest fieri recte examinatio præcantatio-
nis in his hominibus.

R E S P O N S I O.

RESPONDETUR. Quod si declarata
præcantatio, & intentio militis, inuenta fue-
rit absq; superstitione vt dictum est (sufficitq;
quod hoc constet ex sola confessione dicentis
Præcantationem) licet sit miles, aut homo malæ
vitæ prohibendus non est ab inuocatione Iesu
Christi, quia est iste actus simpliciter, primo &
per se bonus, omnibus tan iustis, quam peccato-
ribus licet sint perdistissimæ vitæ, & in omnibus
vt talis existimandus est, dum non aderit proba-
tio in contrarium, juxta regulas juris: *Unusquisq;
bonus reputatur dū nō aderit probatio in contrariū. Et Ec*
*B*clesia nō iudicat de occultis; quia de intrinseca cordis
intentione non potest iudicare nisi solus Deus.
& vt ait Aristoteles 6. Et hicorum: *Suspicio se habet
ad verum & ad falsum, sed de singularibus contingentibus,*

nōn potest haberi opinio nisi incerta, & ita Glosa super illud ad Roman. 4. Qui non manducat manducantem non iudicet, ait Dubia in meliorem partem sunt interpretanda, & etiam vt ait Diuus Thomas; Quæ mala in alijs suspicamur semper sunt in meliorem partem interpretanda. & ideo si non adsit expressa probatio super A stitutionis, nec miles damnandus, (nec alius peccator licet perditissimus) prohibendus est ab inuocatione nominis Iesu Christi in ægritudinibus: Quia vbi non aparent manifesta indicia peccati, alicuius, debemus eum bonum habere, in meliorem partem interpretando quod dubium est.

3. R E P L I C A.

C O N T R A omnes empsalmatores habent B manifesta indicia superstitionis, quia omnes sunt indiciati & suspecti de superstitione, vt potest manifeste colligi ex doctoribus qui contra præcantationes scripserunt, sicut ex magistro Petro Ciruelo, ex Martino de Arles &c. Ergo vt suspecti de superstitione prius debent probare suam intentionem, simul & præcantationem esse secundum fidem Iesu Christi, & quia probatio bonæ vitæ moralis debet prius præcedere probationem

Examinatio

bonæ intentionis, ideo debet prius præcedere informatio bonæ vitæ inculpabilis, ante quam admittantur ad exercendas præcantationes catholicas.

RESPONSIO.

RESPONDETUR. Negando quod generaliter possint esse suspecti & indiciati superstitionis omnes empfalmatores, quia actus orationis catholicæ secundum fidem Christi, est actus primo & per se simpliciter bonus, tan iustis, quam peccatoribus, quia omnibus credentibus est, de iure diuino, vt dictum est, secundum Marcum vltimo, & promissio Dei; *Petite & accipietis.* Et in quam plurimis locis scripturæ sacræ vbi inuenitur, est concessa generaliter tan iustis quam peccatoribus, vt dictum est, & ita ait Apostolus ad Corint. 10. *Omnis quiq; inuocauerit nomen Domini saluus erit,* & ita prius debet vnusquisq; conuinci de aliquo indicio superstitionis circa actum exercitum præcantationis seu orationis catholicæ quæ dicitur in infirmitatibus, antequam existimetur vt suspectus de superstitione circa illum actum, & ante quam prohiberi possit ab actu, sic saluari, præcellenti, & optimo.

DECI-

DECIMA DVBITATIO

SI Miles, aut emplalmator intendit inuocare Iesum Christum vt subueniat ad salutem; inuocet illum nunc ista, & nunc illa oratione, aut sola inuocatione nominis Iesu Christi cum signo Crucis, vt Sancti fecerunt, vt colligitur ex historijs Sanctorum; & vt ait Rafael de la Torre, tom. 2. de vitijs opp. relig. q. 96. art. 4 disp. 1. *Diuersis orationibus vsi sunt sancti incurationibus.* Et non semper vtatut miles emplalmator eadem oratione eisdem numero verbis semper, in omnibus curationibus vulnerum, nam ex hoc sequitur magnum indicium superstitionis.

RESPONSIO.

RESPONDETUR. Quod si oratio seu præcantatio inueniatur catholica secundum fidem Christi non est rejicienda ex eo quod semper ea vtatur miles, seu emplalmator; quia ex iustis causis poterit ea semper vti: nam illa verba sacra præcantationis qua semper vtitur, mouent magis ad deuotionem cor istius militis: quam alia.

Examinatio

alia verba sacra alterius misterij, vitæ, aut passionis Christi, quia certum est, quod cōsideratio passionis Iesu Christi in Cruce pendentis, magis mouet ad deuotionem istum quam illum, & alios magis mouet consideratio natiuitatis, frigora, & labores quos in tanta paupertate pro redemptione generis humani voluit pati. Et alios magis mouet consideratio resurrectionis, & ex his omnibus vtilior erit oratio seu consideratio, quæ magis mouet ad deuotionem animum petentis; & ita si empsalmator magis mouetur ad deuotionem ista præcantatione seu oratione catholica bene poterit ea semper vti.

Et etiam si habet empsalmator traditionem quod aliquis sanctus vsus est illa oratione. Nam si inueniatur illa oratio catholica secundum fidem Christi & per illam traditionem augeatur deuotio bene poterit ea semper vti. Quod bone notat Franciscus Suares de religione lib. 2. de superstitione c. 15. his verbis. *Quamquam fortasse quædam opus aliquod per se redolet pietatem & fobet illam, nihilq; falsum, aut malum per se fobet, nihil nocebit credere alicui sancto factam esse talem gratiam propter tale opus. Nec etiã oberit imitare illum in tali opere, aut deuotione, si forte Deus simile beneficium concedere dignetur, non quia credatur infalibiliter.*

fallibiliter futurum esse ex promissione, id enim superstitiosum esset, sed quia impetratio a Deo per opera pietatis semper potest sperari.

I. R E P L I C A.

C O N T R A sic arguitur (a contrarijs) si illis verbis sacris præcantationis qua utitur miles, seu emplasmator, magis mouetur ad deuotionem quam alijs propter rationes supradictas: V-
tatur semper ea præcantatione, seu oratione in omnibus curationibus, scilicet vulnerum, & etiã in curationibus febrium, & in curatione erisipilæ & aliarum ægritudinum. Siquidem eisdem verbis sacris potest Deus inuocari vt subueniat ad salutem in omnibus infirmitatibus. Sed sic est, quod miles, seu emplasmator habet diuersas orationes signatas ad curationes diferentes: hæc ad curationem vulnerum, & aliã differentem ad curationem febrium, & aliam ad curationem erisipilæ: ex quibus inferitur magnum inditium superstitionis.

R E S P O N S I O.

R E S P O N D E T V R. Quod si omnes istæ orationes diferentes, inueniantur catholicæ secundum Fidem I E S V Christi, absq; aliqua superstiti-

Examinatio

superstitione: non sequitur indicium superstitionis ex eo quod empfalmator habeat differentem orationem signatam ad curationem vulnerum, & aliam ad curationem febrium &c. Et vt hoc
A melius intelligatur. Prius est aduertendum quod in quacumq; oratione, vt ait Diuus Thomas 22. q. 83. art. 14. in corp. quatuor requiruntur. Vt orans accedat ad Deum quem orat, quod significatur nomine orationis, quia oratio est ascensus intellectus in Deum. Secundo requiritur petitio quæ significatur nomine postulationis, siue petitio proponatur determinate quod quidem nominant proprie postulationem, siue indeterminate vt quando petit aliquis iuuari a Deo quod nominant supplicationem. Tertio requiritur ratio impetrandi quæ ex parte Dei est eius sanctitas propter quam petimus exaudiri secundum illud Daniel 9. *Propter te metipsum inclina Deus meus aurem tuam.* Et ex parte petentis est gratiarum actio quia de acceptis beneficijs gratias agentes mereamur accipere potiora: Et in plurimis Ecclesiæ collectis hæc quatuor possunt attendi sicut in collectis Trinitatis. Quando dicitur omnipotens sempiternus Deus, pertinet ad orationis ascensum in Deum, quod dicitur qui dedisti famulis tuis &c. Pertinet

Pertinet ad gratiarū actionem, quod dicitur præsta quæsumus pertinet ad postulationem. Quod dicitur in fine, ponitur ad obsecrationem: Scilicet per Christum Dominum nostrum.

Et ita dicimus quod si in oratione, seu præcantatione signata ad vulnerum curationem fuerit petitio quod Deus det salutem absq; accidentibus particularibus quæ solent superuenire vulneribus scilicet absq; dolore absq; tumore absq; cangrena, & absq; cancro &c. Bene poterit semper vti illa oratione ad curationem vulnerum, quia habet postulationem signatam ad illam curationem, & similiter poterit semper vti alia oratione in curatione febrium quæ habeat postulationes particulares ad illam infirmitatem scilicet quod Deus det salutem absq; accidentibus quæ solent superueniri in febribus scilicet absq; capitis dolore, absq; ascessibus absq; anxietate cordis & reliquis. Et ex hoc non sequitur indicium superstitionis. Si in reliquis inueniatur oratio secundum Fidem Iesu Christi, absq; superstitione vt dictum est.

Et quod hoc ita intelligendum sit, colligitur etiam ex eo quod Ecclesia habet orationes signatas secundum diuersas postulationes scilicet ad

impetrandam pluuiam, aliam orationem signatam ad petendam pacem, & aliam orationem signatam ad petendam generalem salutem.

Et etiam emplasmator poterit habere deuotionem cum ista oratione in curatione vulnerū, si habeatur traditio quod aliquis sanctus vssus est tali oratione ad curationem vulnerū, & sic, bene poterit ea semper vti absq; indicio superstitionis.

VNDECIMA ET VLTIMA DVBITATIO.

ALICET licitum sit profferre diuina verba, & inuocare diuinum nomen in ægri tudinibus, si solum respectus habeatur ad Dei reuerentiam, ex qua expectatur effectus: Tamen quia plerumq; vt ait Diuus Thomas 22. q. 26. art. 4. ad vltim. Tales præcantationes habent illicitas obseruantias & per dæmones sortiuntur effectum præcipue in præcātationibus ad tollendos serpentes: ideo permitendæ non sunt, vt etiam ait Doctor Nauarrus in man. c. 11. n. 36. his verbis. *Quibus*
addo

addo quod mulieres quibusdam signis & benedictionibus sine superstitione & vanitate licitis orationibus & exorcismis utentes verbi gratia obtestantes per passionem IESU Christi, & alia huiusmodi; non peccant mortaliter, verum tamen huiusmodi usus debet illis merito interdici quoniam sepius multa vana & superstitiosa intermifcent, nisi alias sint personæ honestæ & prudentes de quarum vita habeatur in populo existimatio, nisi ex hoc aliæ simplices personæ ansam ariperent ad quiddam simile faciendum. Si enim ea illis præberetur occasio deberent huiusmodi personæ honestæ ab his protinus abstinere juxta verbum Apostoli ab omni specie mali (alias mala) abstinete vos.

RESPONSIO.

RESPONDET V R. In primis recurrendū esse ad examinationem præcantationum. Et A ita ait Synodus Hispalensis, a Nobili Roderico de Castro Cardinali, & a nobili Ferdinando Niño Cardinali capite secundo de superstitionibus folio 119. Non utantur fideles Christiani præcantationibus ad infirmorum curationem, nisi prius examinentur verba, ceremoniæ, et formæ, et earum observationes. Nam si orationes seu præcantationes, inveniātur catholicæ secundū fidē Iesu Christi absq; aliqua
M 2 superst-

Examinatio

superstitione, in verbis, in ceremonijs, & in omnibus observationibus concurrentibus: licitum & laudabile erit eis uti; quia ut dictum est, sunt licitæ ex jure diuino, secundum Marcum ultimo. *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur in nomine meo demonia ejicient linguis loquentur nouis serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit, super*
A *ægros manus imponent & bene habebunt.* Et quia causa a doctoribus aducta (scilicet ut non permitatur vsus præcantationum quia in eis inueniuntur sepius in superstitiones) cessat, recta examinatione, ea enim, absq; dubitatione cognoscitur si adest in eis aliqua superstitio, vel aliqua umbra superstitutionis ut dictum est supra. Et si examinatione inueniantur orationes catholicæ secundum fidem Christi absq; superstitione, prohiberi non potest earum vsus: quia prohiberetur Dei cultus & adoratio, & reliquæ utilitates quæ sequuntur ex Dei invocatione in ægitudinibus ut dictum est.

Ad authoritatem diui Thomæ respondetur quod ex verbis ipsis diui Thomæ colligitur eius mentem fuisse recte examinandas esse præcantationes, si inueniantur catholicæ secundum fidem Iesu Christi absq; aliqua superstitione. Et præcantatores aut incantatores serpentum maiori cautela.

cautela & diligentia examinandos esse, quia ut in plurimum miscent superstitiones præcantationibus suis. Et ita ipse diuus Thomas respōdet ad argumentum: *Ad secundum dicendum quod etiam in incantationibus serpentum vel quorum cumq; animalium si respectus habeatur solum ad verba sacra & ad virtutem diuinam non erit illicitum.* Quod etiam facile colligitur ex primo argumento & ex eius responsione in eadem quæstione, mentem diui Thomæ fuisse, præcantationes examinandas esse; & si inueniantur catholicæ secundum fidem Iesu Christi, ut dictum est, permitendas esse, & si inueniantur superstitiosæ, rejiciendas esse, cuius verba sunt hæc. *Sed licet aliqua verba sacra dicere ad aliquos effectus puta ad sanandum infirmos. Sicut Pater noster, vel aue Maria, vel qualiter cumq; nomen Domini inuocetur, secundum illud Marci ultimo, in nomine meo Demonia ejicient. Linguis loquentur nouis Serpentes tollent &c. ergo.* Et respondet, ad primum ergo dicendum. *Quod etiam profferre diuina verba, aut inuocare Diuinum nomen, si respectus habeatur solum ad Deū reuerentiam, ex qua expectatur effectus licitum erit. Si vero habeatur respectus ad aliquod aliud vane obseruatum, illicitum erit.*

Ad authoritatem Doctoris Nauarri, respon- A
detur, intelligendam esse, quando non fuerit examinata.

Examinatio

minata illa oratio, seu præcantatio, secundū verba, & ceremonias, & reliqua, quā dicit mulier cum obsecratione Iesu Christi quia si recte examinata inueniatur oratio catholica, secundum fidem Christi, absq; aliqua superstitione, vt dictum est, nullo modo debet prohiberi: potius enim laudanda est, vt similiter reliquæ mulieres & viri ansam arripiant, vt cum deuotione inuocent in ægritudinibus nomen Iesu Christi, quia inuocatio Dei secundum fidem Christi est actus simpliciter & per se optimus, licet fiat a magnis peccatoribus, & licet fiat a hominibus nondum baptisatis. Et ideo examinatio non debet fieri de vita & moribus, nec de bona existimatione vitæ, aut sanctitatis inuocātis Deum ad salutem: quia generaliter tan iustis quam peccatoribus facta fuit Dei promissio. Sed de ipsa oratione, & intentione dicentis, & de ordine obseruationum, & ceremoniarum, quibus vtitur in ipsa præcantatione & si aliquo modo inueniatur in eis superstitio vt dictum est; prohibendæ sunt tan iustis quam peccatoribus: & si inueniantur orationes catholicæ secundum fidem Christi absq; superstitione, omnibus tan iustis quam peccatoribus permitendæ sunt, quia omnibus est actus simpliciter & per se bonus

bonus Dei inuocatio. Et nullo modo potest esse species mali in generali, licet maior pars hominū ea male vteretur. Et ita dicimus intelligendum esse doctorem Nauarrum, quādo illa mulier per omissionē culpabilem non examinauerit suam præcantationem debet abstinere, secundū dictū Apostoli ab omni specie mali abstinete vos; id est ab specie mali quā potest causare omissio culpabilis examinationis, & nō ab inuocatione nominis Iesu Christi in infirmitatibus libera ab omni superstitione, quæ (vt dictū est) est actus præcellētissimus, optimus, & salutaris exēpli, omnibus, tā iustis quā peccatoribus, vt enim ait Apostolus 1. Co. c. 1. *Omnis quicūq; inuocauerit nomen Domini saluus erit.*

Et hoc iddē radicaliter & propriè, secundū eundē sensum poterit colligi ex doctoribus, qui cōtra præcantationes superstitiosas scripserūt. Nā Martinus de Arles in tractatu de superstitionibus agēs de fascinatione ait his verbis. *Oculus inmutatus inmutat aerē, per inmutat tenerā carnē pueri, et sic lædit, nō tamē faciēda est aliqua incantatio, vel superstitio, ad hoc remouendū, vt faciūt muliercula frequenter; sed possunt apprehēdi aliqua verba sacra vt hæc Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo, vel oratio Dominica cum signo Crucis. Et Magister Petrus Ciruelus acerri-
mus inimicus superstitionum, sic ait in par. 3. c. 4. de su-*

Examinatio

de superstitionibus Hispanicè. (este ensalmo)
Hæc præcantatio dicenda est cum deuotione quando datur aliquod medicamentum a Medico: aut quādo Chirurgus medetur & non solum infirmus, sed medicus & omnes circumstantes, & ministri, & præcantatio est, quæ sequitur. Iesus Christus, Maria Virgo, mater Dei, Kirieleysen, Kristeleysen, Kirieleysen. Pater noster, aue Maria, Credo in Deum: & postea ait; & hoc probatur ex historijs sanctorū (vt diximus) quibus orationibus a Deo implorabant salutem agrotantibus.

Et Martinus del Rio, libro tertio parte secunda questione quarta sextione tertia disquisitionum Magicarum sic ait. Canones non permittunt alias orationes inscribi periaptis præter orationem Dominicam, & symbolū fidei, sed vsu catholico id ad Euangelium Beati Ioannis, & alias sacræ scripturæ partes extensum videmus quia par in ijs ratio procedit, nempe deuotio ferentis, & verborum sanctitas, quæ si prosunt piè recitatè, cur non piè gestatè? sed semper superstitiosa quæ diximus euitanda.

Et Leonardus Lessius de iustitia & iure lib. 2. c. 43. q. 69. sic ait. Sed difficultas est quid dicendū de quibusdam quos Hispani vocant salutatores, quorum quidam hic ante alios menses multos milites grauitè vulneratos curabat. Primo faciebat

ciebat tres cruces super vulnus dicendo *Hispane, In nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti, idq; cum quadam inhalatione, deinde prolato vino & oleo dicebat Hispanicè. In nocte sanctissima natiuitatis Domini nostri Iesu Christi Beata Virgo salua virginitate peperit Dominum nostrum. Per misterium istud altissimum supplico diuinæ maiestati vt hoc oleum & vinum benedicere dignetur ad vulnerum curationem, per istorum sanctissimorum verborum virtutem. Deinde applicabat vulneri, & brebi admodum tempore sequebatur curatio.*

De qua re consultus respondi cum distinctio-
ne, vel illa virtus putatur anexa isti formulæ ver-
borum ita vt a quocumq; adhibeatur effectum
habeat; vel sensetur anexa personæ, sic vt ab alijs
eodem modo adhibita nihil operetur.

Et infra cōcludit Leshus sic dicēs. Itaq; præsumi
potest istum de quo agitur hac gratia esse prædi-
tum, si nihil quod aperte sit superstitiosum in
vsu illius deprehendatur. At hic nihil tale vi-
detur adhiberi, nam verba illa nihil continent
præter inuocationem sanctissimæ Trinitatis, con-
fessionem natiuitatis ex Beata Virgine & inuo-
cationē virtutis, per misterium sanctissimæ nati-
uitatis Domini, super oleum & vinum ad cura-
tionem

Examinatio

tionem vulnerum. Illud autem postremum per
virtutem sanctissimorum verborum potest sano
modo intelligi, ni mirum de virtute rei significa-
ta, non autem de virtute quæ anexa sit sono ver-
borum: possunt etiam ista verba mutari in magis
aperta. Similiter signum crucis non potest esse
superstitiosum, nisi aliqua parerga ei conjunga-
tur. Solum difficultas superest de in. halatione su-
per vulnus. At hæc non videtur omnino dam-
nanda, quia illa potest habere peculiarem vim
etiam naturalem, siue naturalis ordinis, ad talem
effectum, ratione temperamentum personæ vel o-
cultæ proprietatis quibusdam diuino munere in-
sitæ, vt colligitur ex Francisco Victoria relatione
de arte magica n. 16. & confirmat exemplis ex
Plinio de Psylis & Marfis.

Et infra, idem lib. 7. c. 2. Docet aliquando a-
liquas partes humani corporis nasci ad aliqua mi-
rabiles, sicut Pirri regis plex in dextero pede ta-
ctus lienosis medebatur.

Et infra Reges Gallix non curant strumas, nisi
contactu loci affecti, & Marfi, & Psylis non nisi
contactu curabant, omitto curationes mirabiles
ad sanctum Hubertum.

B ¶ Ob has rationes videtur mihi iste usus po-
sse per-

esse permitti, nisi aliqua alia quæ putentur superstitiosa interueniant. Idq; maxime quod authores Hispani qui de istis scribunt & optime res illas norunt, ut pote apud quos sunt usitatae non audeant damnare & dicant posse permitti. Ita Franciscus a Victoria ut supra. Nauarrus cap. 11. n. 36. absolute dicit illos, licite posse fungi suo munere quia est gratia gratis data, & citat Margaritam confessorum. Idemq; fuse docet Azor lib. 9. tomo 1. moralium c. 25. q. 2. alatis exemplis ex Plinio de Psyllis in Africa, & Marsis in Italia.

Ex quibus omnibus colligitur; explicacionem, & mentem authorum, & sumistarum juris, scribentium de præcantationibus, aut de superstitionibus, fuisse quod omnes illæ præcantationes quæ examinatae inueniuntur catholicæ secundum fidem IESV Christi, absq; aliqua superstitione, in verbis, in ceremonijs, & in reliquis concurrentibus, permitendas esse, omnibus fidelibus tam iustis, quam peccatoribus, quia usus earum ex jure diuino eis competit, secundum quod IESVS Christus dixit Marci ultimo. *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo dæmonia*

Examinatio

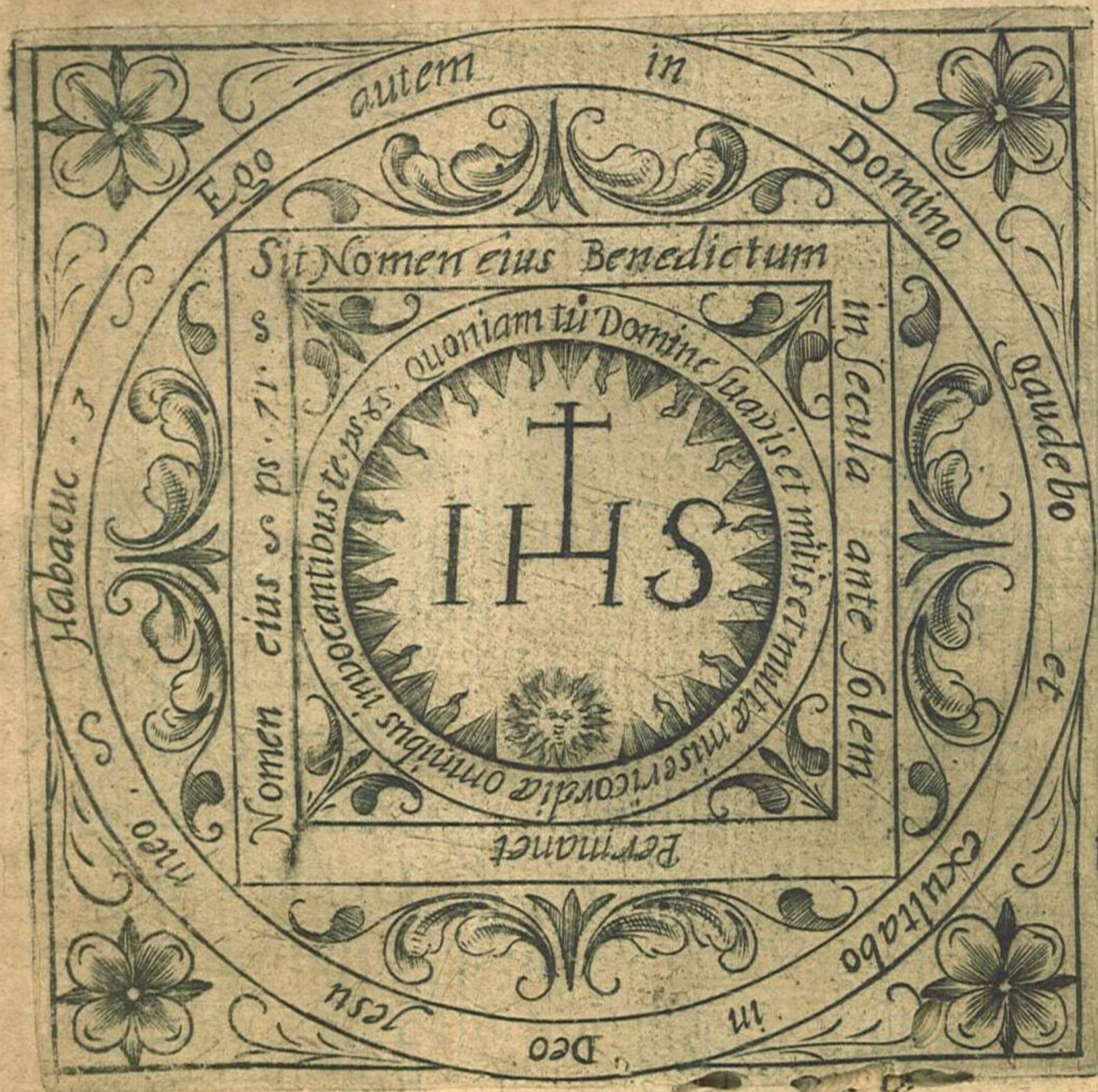
*ejicient linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mor-
tifernum quid biberint non eis nocebit, super ægros manus
imponent & bene habebunt.*

Et ideo nullo modo usus præcantationum seu
orationum secundum fidem Christi in ægritudi-
nibus prohibendus est, vano timore ne eis mis-
ceatur superstitiones. Primo, quia iste timor ex-
cluditur recta examinatione. Et quia si usus
præcantationum secundum fidem Christi in æ-
gritudinibus futurus erat ita periculosus, & per-
niciosus fidelibus: Iesus Christus qui omnia futu-
ra ad finem usque mundi in conspectu habebat
sicut præsentia; non concederet suis fidelibus ta-
lem facultatem, aut promissionem, sic absolute
omnibus credentibus sine exceptione, sicut ex
ipsis verbis Christi ex sacro textu Marci constat
ut supra, Signa autem eos qui crediderint hæc se-
quentur &c. Et etiam quando in capi. 9. Divi
Marci. Respondit illi Ioannes dicens, Magister vidimus
quendam in nomine tuo ejicientem demoni qui non sequi-
tur nos & prohibuimus eum. Iesus autem ait. Nolite pro-
hibere eum, nemo est enim qui faciat virtutem in nomine
meo, & possit cito male loqui de me, qui enim non est ad-
versum vos pro vobis est. Et cum ille homo redargui
poterat quod non erat Sacerdos, nec ordinatus
in Ec-

in Ecclesia ; quod constat ex dictis Diui Ioan-
nis , scilicet quia non erat ex comitatu I E S V
Christi. Et etiam poterat ille homo redargui
vt prohiberetur: ne scilicet misceret vanitates, &
superstitiones in inuocatione I E S V Christi,
aut alij volentes imitare illum, suo exemplo an-
sam ariperent, & in inuocatione I E S V Christi
miscerent superstitiones, (quæ sunt argumen-
ta quæ illi homini poterant opponi, & nunc oppo-
nuntur, ab aliquibus vt prohibeatur vsus præ-
cantationum secundum Fidem I E S V Christi,
aut Dei inuocationes in ægreditudinibus (Sed
cum ex confessione illius hominis constaret,
quod ejiciebat dæmonia in nomine I E S V
Christi, absolute dixit I E S V S nolite prohi-
bere eum, vt supra dictum est, & ita qui dixe-
rit rejiciendum esse vsus præcantationis ca-
tholicæ hoc est inuocationis Dei & sanctissimi
nominis I E S V Christi in ægreditudinibus, aut
prohibendum alicui, siue justo, siue peccatori,
aut elucitandum, aut interdicendum, incidet
in maledictiones capitis 13. & 21. Ezechielis
(vt bene exponit Magister Marques inter a-
lios expositores, & citat in proemio lib. Guber-
natoris

Examinatio Præcantationis.

natoris Christiani) in nimis scrupulosos : Pro
eo quod merere fecistis cor. Iusti mendaciter, quem ego
non contristavi.

SEQVNTVR ALIQUA CAR-
mina authoris ex quibus aliquod vtile
deduci poterit.

ÆGLOGA PRIMA

ARGVMENTVM.

*Cletus, & Pilenus, ouium pastores, laudāt nouā amicitiam,
Magni Frandi, & Alexis, conciliatam, propter Reipu-
blicæ pacem, & vtilitatem.*

Pil **H**IC? vbi Magna Ceres, cumulat sua ferta colono?
Et tritæ segetes, lætas mundatur ad auras?
Hic? inter virides, prætextas floribus herbas,
Quas pater Hesperia, fecundat margine læto,
Clete tui oblitus? cupiunt te perdere in vrbe.
Et tu sollicitus curas componere lauros
Pallentes violas, chalcas, balaustra, corymbos,
Et quotquot flores lucent in montibus istis?
ti **M**agnæ Pilenæ mihi melior, quam prata iuuen-
cis
In medio æstatis fessis est frigida lympa;
Huc Patriam fugi: quando clamabat Acintus
Scindite pastores ramos, & spargite flores,
Cingite

Cingite narcissis frontes, gaudete coloni
Iam noua pax patriæ, nunc, magnus Frandus Alexis
Gratus amicus, eos comites sectantur amici.
Tunc alacri dicto, mons, vallis, & omnia læta,
Qualia vere nouo, sunt siluæ floribus albis;
Sic ego congaudens illis, florentiaserta
Texere carminibus cupio, tu magne Pilene,
Alternos poteris mecum componere versus.

Pil Nunc licet Ascræus non sim, nec Pindarus alter;
Vt potero dicam laudes Heroibus istis;
Incipe Clete prius? faueas mea Musa Pileno.

Cle Helperides Ninphæ lauro redimite potentis
Tempora digna Ducis, patrij prope litora Bætis,
Dulcibus Ausonidum cōcentibus, inclyte princeps
Sacra cohors celebret tua facta, & suauibus herbis,
Victrices hederas, violis tibi Bætica felix,
Candida purpureis, hyacinthis lilia texat,

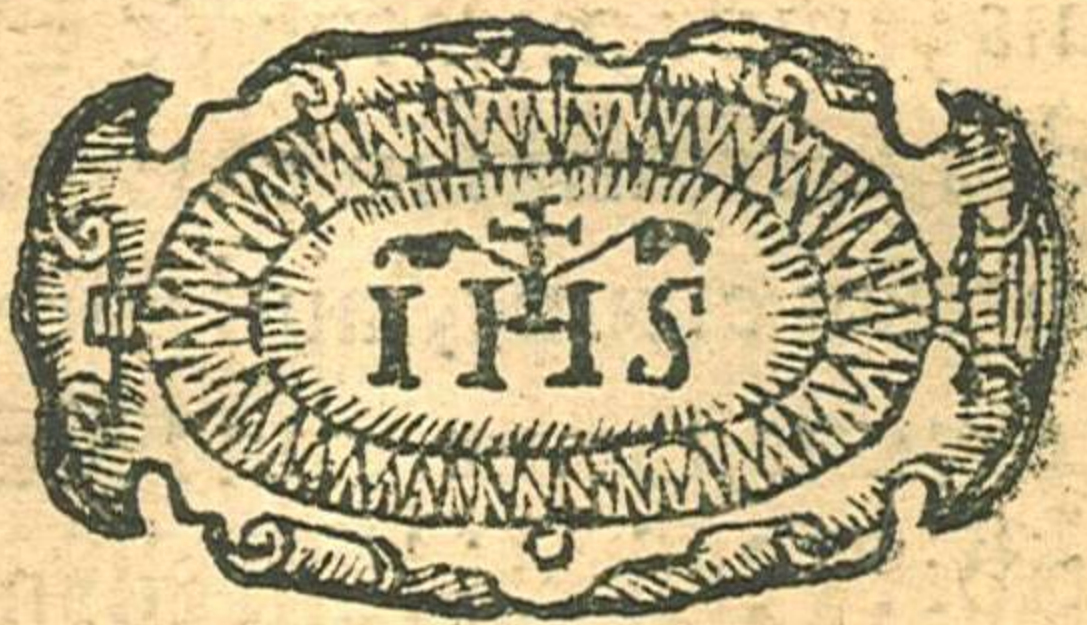
Pi Tantus honor placidis? tot flores totq; corollæ?
Militis armigeri meritis, quid Clete relinquis,
Qui se pro patria radiantia rumpit in arma,
Intrepidus penetrans horrenda pericula Martis.

ci Fortior est meritò qui verbo magna triumphat,
Crudeles animos, & corda in sana furore,
Mitigat & ducit vincens civilia bella,
Non vi, non metibus, sed nobilitate lepóris.

Est placidus princeps, qualis gratissima laurus,
 In viridi prato magnis excellior herbis,
 Aegris nota salus, meritis sunt præmia frondes
 Candida honorificis cunctis oblata, viator
 Fulminibus tutus, fessus requiescit in vmbra,
 Vtilis est cunctis, nec vermi læditur vnquam,
 (Talia Daphni suæ concessit munera Apollo)
 Præmia magnanimi, meritò dignissima Frãdi,
 Qui cum sensisset corda exarsisse suorum
 In seuas lites inimicũm lubrica damna,
 Iustitiæ Patriæ consultæ, dixit amici
 Clare decus fidei seruatae magnus Alexis,
 Est socius mihi charus, & hinc mea digna voluntas
 Vnanimis soccij sitis illius amicis.
 Talia dicta suis, liuor miratur & alget,
 Et Faetontiades, lacrymas in carmina læta,
 Digna noui fratris vertunt, laudante Thalia:
 Noster amor dicunt, tantæ concordia pacis,
 Aurea poma tibi, Hesperidum formosior AEgle:
 Offerat & dulces cantus Amaryllis Alexi.
Pil. Frãnde, tuo pecori, semper gratissima lympba,
 Auriferi fontis curret viridantia prata.
Cle. Candidior rosa præcingat tua tempora Alexis,
 Nam frando vnanimis, flagrantis exordia pacis.
Pil. Artibus in cunctis, splendet sapientia Frãdi.

Te noue Sol doctis, miratur sacra Minerva.
Prospera Alexi fabent, rectorum sydera Olympi,
Inclytus est rector, decorent sua sydera Alexim,
Maxumus Arcadiæ Pan læta per auia campi,
Fistula aues memorat, resonent per florida prata,
Per nemora & syluas, per grandia compita cantu,
Frandus honor patriæ, pacis dignissimus author.
Sit tibi felici, immortalis gloria Frandi.
Inclyta perpetuos renouetur fama per annos.

EGLOGA

54 AEGLOGA SECVNDA

ARGVMENTVM.

Esander, & Pilenus, omnium pastores, laudant Inclytum Antistitem, quia conciliavit amicitiam inter magnū Frandum, & Alexim, propter Republicæ pacem, & vtilitatem.

Es. QVID nūc? prata virēt, & florentissima vallis
Plus solito lucens visu captatur ameno?
Dulcior & cantus volucrum, jucundior aura,
Musica Hamadryadum, campis florentibus herbis,
Fistula pastoris resonat, nunc omnia læta,
Lætitia montes crescunt, quæ causa Pilene?

Pil. Inclytus Antistes noster, qui dignior almæ
Sedis, cui semper felix longissima vita,
Abstulit è medio iras Magni Frandi & Alexis,
Et comitum, faciens pacem felicibus ævis,
Omnibus & patriæ consultæ, hoc vtile magnum,
Fecit sic hilares, campos, sylvasq; virentes.

Esan. Iustè quidē campus florescit, & omnia læta,
Pax Patriæ consultæ est felix vtile cunctis,
Nobilibus lites famæ, tristissima bella,

Pil. Quæ promissa diu dederat discordia tanta
Tristia, Melpomene modulatur carmine læto,
Vertit & in croceos, tragicos mutata cothurnos.

Esa. Diue pater, factus nobis pax aurea, felix,
Semper eris Christi sponsæ charissimus almæ
Pastor, & Angelici cætus tibi carmina laudum
Dicere non sistent, Domini mirabilis ævis.
O pater almæ tuis, dicet gens inclyta mundi,
Splendet in ore tuo pietas nunc, maxima Christi,
Et nos pastores, quamuis sit rustica lingua,
Cantantes granciles versus adolemus honores,
Hic mons, hæc vallis, florentes, lilia campi
Fontis & auriferi sonitus, trepidantis ad auras
Cantibus harmonicis Philomelæ læta canentis,
Te laudant hilares grati, & Pencya Tempe.
Ergo sancte senex, semper tua fama manebit.
Pil. Doctus Esander eis; sapiensq; vocaberis; amēs?
Rusticus es verbis, & grandia dicere tanti
Prælati audebas? poterunt haud maximus Ascræ.
Pindarus, Arcadiæ magnus Pan, grandis Homerus.
Et vix hi dicent, laudes quas ipse meretur.
Esan. Hoc baculo tereti, nunc operuerse Pilene.
Hos lapides feriam, nam debent carmine laudes
Dicere cui fecit cesset discordia tanta.
Dicite pastores, grex ipse, agniq; tenelli,
Saltantes hinnuli, lepores, mons verticis alti
Nec nos despiciet, bonus est, non ille superbus,
Est pius, est iustus, placet illi sana voluntas.

ELEGIA

55
ELEGGIA IN OBI

TV DIVAE MARGARITAE DE
Austria Hispaniarum Reginae.

AMISSAE proli teneræ sic Austria mater
Illacrymans gemitus cœli penetrabat in arces,
Hesperiaë tristes ebumum producite campi,
Candida malua cadat luctu, sint lilia nigra,
Lugeat albus olor, dent retro flumina cursus,
Et Mare cæruleum rapidis verſetur ad astra
Fluctibus, exanimes lugubria carmina dicant
Syrenæ; & gracilicantu, Pan maximus hortum
Custos, lamentans venturi tristitia sæcli.
Sed pater Hesperiaë redimitus tempora Bætis
Cypresso, & violis, lacrymis sic dicta ciebat,
Lux mea te ~~absente~~ absit orbis maxima tutrix:
Virtutum Heros, spes nostri miserabilis æui,
Sed jam tata manens superis in sedibus altis,
Diua puella Deum comitans reminisce tuorum.

EPIGRAMA!

EPIGRAMMA IN EIVSDEM OBITU.

MARGARITA tuas meritas Ecclesia sancta
Laudes in finem concinat alba Deo,
Grata parens miseris, regina pijsissima mundi,
Virtutum exemplar, candida fax fidei.
Actibus in cunctis, superæ pietatis imago
In te splendebat, omnibus vnanimis
Gens Agarena tuis molesta, & Christi inimica
Exiliat regnis consulis ipsa prece,
Hispani tristes & acerbos fundite planctus
Perditur alma parens, sed manet ipsa Deo.

INSCRIPTIO PORTAE CVRRI-
culi, seu Aulæ publicæ ad exercitia equestris disci-
plinæ, juxta carcerem & sacellum Diui
Ermenegildi, in Ciuitate Hispalensi.

RAGI ET MARTYRI SANTIS-
simo Ermenegildo tutelari.

INlyta progenies Gottum cui lucet in armis,
Spes nostræ Hesperiae, posteritatis honor.
Hoc ad olympiacos vssus (laudabilè Martis)
Curriculum fecit, Hispalis alma parens.

CAR-

CARMINA LIRICA ITINERARIA
ad visitationem domus Sanctissimæ Virginis Mariæ
Lauretanæ, & Domus Guadalupensis.

IN itinere domus Mariæ cœlestis
Non erunt labores, sed dulces requies.
Flores suauissimi flagrantia pleni,
Erunt omnes lapides, & asperæ petræ.
Altitudines montium, rupes desertæ,
Erunt gratæ planities campi florentis.
Spinæ quæ pungunt, erunt rosæ teneræ,
Concitantés gradus, præ gaudio celeres.
Sitis, fames, penuria, grandes miseriæ,
Erunt nobis solatia, lætitiæ immensæ.
Et si peregrinus suam patriam perdidit,
Erit illi protector princeps Ecclesiæ.
Et cum viderimus domum cœlestem
Ibimus properantes genibus flexis,
Inuitantes Angelos, musicos celebres,
Vt canamus Christo Gloria in excelsis.
Et Virgini Matri ex domo Loreti,
Et ex montibus altis Guadalupensi.
In itinere domus Mariæ cœlestis,
Non erunt labores, sed dulces requies.

Hæc posita sunt in fine huius libri, ut sit finis sicut principium sub protectione Santissimæ Virginis Mariæ.

DE LA PERFECCION

Y SINIFICACION DE LOS NUMEROS, por la composicion de sus partes.

DE LA PERFECCION DE LOS numeros por la composicion de sus partes aliquotas, y aliquantas.

SAN Agustín en el libro 11. de la Ciudad de Dios, y Clauio en la definicion 22. del lib. 7. de los elementos de Euclides, y el maestro Pedro

dro Ziruelo en el capit. 3. del primero curso de sus mathematicas, y Francisco de Salinas en el primero lib. de musica en el cap. 8. con Boecio Iordano, y todos los antiguos q̄ a escrito de numeros dizen q̄ ay tres propiedades de numeros, vnos perfectos, otros redundantes, o superfluos, y otros diminutos.

Numero perfecto es aquel q̄ es igual a sus mismas partes aliquotas. Y aduertese a quié no a estudiado la sciencias mathematicas que ay en los numeros dos generos de partes, vnas se llaman aliquotas, y otras se llaman aliquantas. Parte aliquota es aquella que multiplicada por su denominador mide justamente su todo, como la mitad, multiplicada, o cõtada 2. vezes por su denominador q̄ es 2, mide justaméte su todo. Y la tercera parte multiplicada por 3. q̄ es su denominador mide justaméte su todo, y de la misma suerte multiplicada la 4. parte por 4. y assi é todas las demas partes aliquotas é todos los numeros: y étre estas partes aliquotas es la vnnidad parte aliquota é todos los numeros.

¶ Parte aliquanta es aq̄lla q̄ multiplicada no mide justamente su todo, como en el numero 5. el 3. es parte aliquanta, porque multiplicado el 3. exce, de al 5. Y en el numero 9. el 2. es parte aliquanta porque por cualquier numero que se multiplique el dos

58

el dos, o excede al nueue, o no le yguala.

Y segun la difinicion referida el numero 6. es numero perfecto, y el primer numero de los perfectos. Porq̃ contadas las partes aliquotas de que consta q̃ son, el 3. como mitad, el 2. como tercia parte, y la vnidad como parte vniuersal, juntas vienen a sumar justamente su todo, que es el numero seys, y por esto es numero perfecto.

Numero superfluo, o redūdante es aquel cuyas partes aliquotas sumadas le excedē; como es el numero 12. cuyas partes son el 6. como mitad, el 4. como tercia parte, y el 3. como quarta parte, y el 2. como sexta parte; y la vnidad como parte vniuersal: y juntas uienen a sumar justamēte el numero 16. Y porque exceden a su todo que es el numero 12. por esto es numero superfluo, o redūdante.

Numero diminuto es aquel cuyas partes aliquotas sumadas no le ygualan, como el numero 8. cuyas partes son el 4. como mitad, y el 2. como quarta parte, y la vnidad como parte vniuersal; cuya suma es el numero 7. Y porque sumadas todas sus partes aliquotas no igualan al mismo 8. por esto es numero diminuto. Y por esta razón todos los numeros impares vienen a ser imperfectos diminutos hasta el numero 45. que es rudante.

Y como se hallan tan pocos numeros perfectos, no siendo mas que vn numero perfecto en cada region de numeros: como se ve en la region de las vnidades, (que es desde la vnidad hasta el diez,) solamente es perfecto el numero seys, y en la region de los diezes, desde diez hasta ciento, no ay otro numero perfecto mas que el veinte y ocho: Y en la region desde ciento hasta mil. Solamente es numero perfecto el quatrocientos y noventa y seys; y desde mil hasta diezmil solamente es numero perfecto 8128. hallandose assi dispuestos infinitamente, y cō tal particularidad que el primero se termina en seys, y el segundo en ocho, y el terceto en seys, y el quarto en ocho, y assi alternada y infinitamente en todos, Boecio seuerino dice que ay en los numeros gran semejança con el vicio y la virtud, porque el vicio o procede por exceso, o por defeto, mas la virtud està ajena destos extremos, y tiene entre ellos el medio, y assi dize que los numeros superfluos representan o significan el exceso vicioso, y los diminutos el defeto, y porque los numeros perfectos tienen el medio destos extremos, representan la virtud; y como se hallan como se a dicho tan pocos perfectos, parece que aludio a esto Iuuenal quando dixo en la

satira

satira 13. *Rari quippe boni, numero sunt totidem quot
Thebarum portæ vel diuitis ostia Nili.*

Esto es en suma lo que dicen los antiguos autores que tratan de la perfeccion de los numeros, segun esta composicion de sus partes, y demas de ser assi segun los mathematicos; es el numero seys de gran perfeccion, segun los Sanctos que filosofando por las propiedades de los numeros declararon muchos lugares de la diuina Escritura, y assi dize san Augustin en el libro quarto de Trinitate. *Senarius cuius perfectionem sancta Scriptura commendat in eo maxime quod Deus sex diebus perfecit opera sua, & sexto die factus est homo, ad imaginem Dei, & sexta ætate generis humani Filius Dei venit, & factus est filius hominis, ut nos reformaret ad imaginem Dei.* Y en el quarto libro sobre el Genesis buelue a ponderar la perfeccion del numero seys por los seys dias de la creacion del mundo. Y san Geronimo tratando lo mismo con atencion aduierte que Iesu Christo padecio el sexto dia de la semana, y por hallarse estos misterios tan grandes (como es la creacion y redencion del mundo) dispuestos en el numero seys, parecia que no ay mas que decir. Mas es digno de consideracion que en qualquier parte de la diuina Escritura donde se halla
algun

algun misterio dispuesto en el numero seys tiene en si notable grádeza é el cap. 8. y 9. de Ezechiel quando Dios le arrebatò en espiritu para que le viese a el, y viese el gran delito que còtra el cometia aquella gente, y el gran castigo que por ello les auia de embiar: *Et factū est in anno sexto in sexto mense in quinta mensis.* Fue el año sexto, el sexto mes, y el sexto dia del mes (que quinta mensis viene a ser dando a el mes de la luna que entonces contaúan veinte y nueue dias y doze horas, viene a ser la quinta del mes, o de la luna, entrante en el sexto dia) y entendiendo con los Santos que en la diuina Escritura no ay cosa alguna a caño, sino con gran misterio. Parece que por aquella propiedad de perfeccion del numero 6. repetido tres vezes, quiso Dios se entendiese aquella gran perfección del Señor contra quien se hazia aquella ofensa. La perfeccion o suma grauedad del delito que auia ya llegado a su punto, y el perfecto castigo que por el les auia de embiar, no perdonando a alguno de los que le cometian, sin auerle arrepen- tido y conuertido a Dios antes que llegase el castigo. Y los Angeles que vinieron a executarle, hiriendo de muerte a todos los que no hallaron señalados con el Tau, fueron seys.

Y en

Y en la description del templo, aquella vara que traia el Angel que auia de ser medida vniuersal era de seys codos y vn palmo. Las frentes del templo eran de seys codos de anchura de la vna parte y seys de la otra, anchura de el tabernaculo, y la puerta de el Sancta Sanctorum era de seys codos.

Y si bien se aduierte desde el principio de el mundo, se hallaran las cosas de mayor grandeza y perfeccion que Dios a hecho, dispuestas en el numero seys. Crió Dios el mundo en seys dias. Quiso que en el nose contasen mas que seys edades. Y que en la sexta viniese su vnigenito hijo a redimir el mundo; y así dize san Agustín 1. Genesis lib. contra Manicheos c. 3. *Sex mundi aetates similitudinem habent sex dierum quibus mundus conditus est, quemadmodum ergo sexta mundi dies in qua Deus hominem creauit ceteros quinq; dies superauit in quibus alia creauit, ita sexta mundi aetas in qua virginem & ex virgine Christum produxit, ceteras mundi aetates praececellit.* Las seys edades del mundo son semejantes a los seys dias en q se fabricò el mundo. Y de la misma fuerte q el sexto dia del mundo, en el cual criò Dios al hombre, se auentaja a los otros cinco dias en que
crió

crio las demas criaturas, assi la sexta edad del mū-
do, en la qual crio a la Virgen Santissima, y de la
virgen nacio Christo, se auentaja con grandes ex-
celencias a las demas edades del mundo. Y la se-
ñal que dio el Angel a la Virgen Maria de la En-
carnacion del Hijo de Dios, fue el sexto mes de
la Concepcion de san Iuan en la esteril; *Et hic men-
sis est sextus illi quæ vocatur sterilis.* Y quiso que su Hi-
jo Iesu Christo redimiese el mundo el sexto dia
de la semana. (q̃ es el viernes) Y que la mayor ha-
zaña de aquel dia fuese a la ora de sexta quando
le leuantaron en la Cruz. Y estando san Pedro en
oracion a la ora de sexta le reuelo Dios por aquel
vaso que vido como de lienço lleno de animales
inmundos diziendole, *occide & manduca*, la perfec-
cion de su inmensa liberalidad mandandole que
recibiese a todos los que viniesen a su Iglesia. Y de
los mandamientos de su santa Ley entre los que
tocan a nuestra humanidad, quiso que fuese el sex-
to por quien se mereciese palma de Virginidad. Y
siendo la mas perfecta semejança del cielo la musica
quiso q̃ no pasasen sus consonancias simples de la
sexta. Y que la figura mas perfecta que es el cir-
culo, que se midiese por el numero seys, por su se-
midiametro, que es aquella misma abertura de
compas

51
compas con que se forma. Y entre los animales irracionales los que con mayor perfeccion se gouernan (q̃ son las auejas) fabricá sus casas donde crián en forma de seys lados y seys angulos iguales; como dize Ouidio: *None vides quod cera facit sexangula fetus.* Y parece que como son por su gouerno sinbolo de la Ciudad bien gouernada, nos enseñan en esto lo que dicen los escritores de fortificacion de la arquitectura militar; que la mas perfecta fabrica del baluarte a de ser sobre angulo del exagono q̃ es la figura de seys lados. Y para mi vna de las pruebas de perfeccion deste numero es que no admite en si encantos, embustes ni embelecos, pues jamas se a visto alguna cosa destas sujeta en el.

LA CAUSA POR QUE SE ESTIMAN
los numeros impares, por numeros
de perfeccion.

P V E S, siendo esto así, dedonde nacio que los numeros impares generalmente sean estimados por numeros perfectos; y algunos añ dicho que son numeros de virtud y actiuidad. Para esto se a de aduertir que Pitagoras como dize Aristoteles

toteles en el primero de la methaphisica a como
do las propiedades de los numeros a las de las cria-
turas, comparando la vnidad a el primer princi-
pio de todas las cosas, que es Dios, (porque assi
como la vnidad es el principio de todos los nu-
meros, y la vltima vnidad les da a cada numero
su forma y ser; assi da Dios el principio y la forma
y ser a todas las cosas) y los numeros comparò a
las cosas criadas. Los numeros pares porque se
componen y diuiden en dos partes iguales, dio a
las criaturas corporeas corruptibles, porq̃ las cria-
turas corporales se componen de dos partes esen-
ciales y iguales, que son la materia y forma, que en
los viuietes, es el cuerpo la materia, y el anima es
la forma, y quando se acaban, se diuiden estas dos
partes iguales esenciales.

Los numeros impares porque no se diuiden por
partes iguales comparo a las criaturas incorrupti-
bles, porque como no tienen fin, no se diuiden co-
mo las corruptibles en partes iguales, y por esta se-
mejança dicen que los numeros impares son de
gran perfeccion. Y de aqui procedio aquella dif-
tincion de los dos predicamentos de Pitagoras de
las cosas perfectas y de las cosas imperfectas, *Re-
rum perfectarum, & rerum imperfectarum.* Y por-
que

que la materia primera de las cosas naturales es criatura imperfectílsima, principio de las generaciones, y causa de toda corrupció y variedad en las cosas deste mundo, le atribuyo el primer numero par q̃ es dos. Y como dize Aristoteles en el primero de los Phisicos, Platon declaró este pensamiento de Pitagoras quando dixo que la materia de las cosas naturales, *erat magnum & paruum*: Y comparo tambien el numero quatro, o quaternario, a los quatro elementos, por ser los primeros y mas corruptibles cuerpos naturales. Porque el numero quatro es el primero que se compone de dos numeros primeros igualmente pares, que son dos vezes dos.

¶ Desta suerte procedio Pitagoras por otras especies de numeros pares, comparandolas a las cosas naturales corruptibles. Y tratádo de los cuerpos incorruptibles celestiales los cópara a los numeros impares, diuidiéndolo cada esfera é tres orbes o esferas de los Planetas, en q̃ se mouiã, como lo dize Aristoteles en el primero de la Methaphisica. Vltimamente tratando de las substancias incorruptibles separadas (que son los Angeles) les compara a los numeros impares primos incompuestos, (numero primo incompuesto es aquel q̃

no tiene otra parte aliquota que le mida sino es la vnidad (como el numero cinco que no tiene parte aliquota que le mida sino la vnidad, o el numero siete &c.) diziendo que aquellas eran substancias simplicissimas que solamente dependian y las media la vnidad que es Dios, y assi como cada numero es de diferente especie, assi cada vno de los Angeles es de diferente especie que el otro. Este modo de filosofar por los numeros siguio Platon ingeniosamente, y Aristoteles le parecio elegante, y assi dixo en el 8. de la methaphisica: *Essentiae rerum sunt sicut numeri.*

Tambien los Sanctos Doctores de la Iglesia, San Chrysostomo, San Basilio, San Gregorio Nacianzeno, San Hilario, y otros siguiendo este modo de filosofar por los numeros declararon muchos lugares de la diuina Escritura, y assi dize San Agustin en el lib. 11. cap. 30. de la Ciudad de Dios; *Vnde ratio numeri contemnenda non est quæ in multis scripturarum locis quam magni stimanda sit elucet mirabiliter intuentibus.* El Conde Pico Mirandulano en su Apologia, en la question quinta, trae muchos lugares de la diuina Escritura, declarados por las propiedades de los numeros, y por ser muchos los dexo para que se vean en el lugar citado. Y San Geronimo

Geronimo en el libro contra Iouinianum in faustum, dize que el numero dos es mal numero, porque en los dias de la creacion como se lee en el primero del Genesis; No dize el Espiritu Sancto en la obra del segundo dia, *vidit Deus quod esset bonum*, auendolo dicho en las obras de los demas dias, y con San Geronimo dizen otros expositores que en esto mostrò el Espiritu Sancto la imperfeccion del numero dos, porque como es el primero que se aparta de la vnidad, es figura del primer apartamiento que hizieron de Dios nuestros primeros padres por la inobediencia. Y assi por significar el numero dos el primer apartamiento de Dios sinificado por la vnidad, por eso no dixo el Espiritu Santo *quod esset bonum*.

Tambien nuestra madre la Iglesia mãda que las oraciones en la Missa sean en numero impar, o vna, o tres, o cinco &c. siguiendo en esto segun yo entiendo el modo de los Sãctos, para que por la propiedad del numero impar se entienda tambien que el Señor a quien se sacrifica es indiuisible (*hoc est incorruptibilis ab aeterno*,) a quien sin diuision alguna se le deue omnis honor & gloria, por su propio ser.

Y tambien porque en el numero impar excede siem-

de siempre vna vnidad, la qual notiene igual, porque si le tuuiera fuera el numero par. Para que se entienda que Dios a quien se sacrifica que es significado por la vnidad, notiene igual, el es solo, *Cui debetur omnis honor & gloria*, a quien se deue toda la honra y gloria.

Y de aqui es que como por estas y otras misteriosas significaciones se hallan dispuestas en numeros impares, muchas ceremonias con que la Iglesia sirve a Dios en sus Sacrificios, por ser los demonios tan soberbios, procurando de atraer, o robar para si la honra que se deue a Dios verdadero como lo dizc ian Agustin lib. 9. c. 20. civit. *Est ergo in dæmonibus scientia sine charitate, & ideo tan inflati idest tan superbi sunt vt honores diuinos & religionis seruitutem quam vero Deo deberi sciunt si bi sat agerint exhiberi, & quantum possunt, & apud quos possunt aduc agunt.* Y por esto an sujetado las ceremonias de sus hechizos y encantamientos en numeros impares, como se colige de el Poeta quando pinta aquel hechizo é la egloga octaua. *Ternatibi hæc primum triplici diuersa colore licia circundo, terq; hæc altaria circum effigiem duco, numero Deus impari gaudet.* Y no ay para q̃ dezir con los Pitagoricos que gran parte de aque-

aq̃llos efetos de los hechizos resulta de la virtud y
 actiuidad de aquellos numeros, pues de la misma
 disposicion de los hechizos clarissimamente se co-
 lige que son sacrificios, o tacitos o implicitos, o de-
 clarados con que el demonio quiere que le siruan
 y le inuocuen como a Dios poderoso. Los sahu-
 merios, y todas las harinas conque hazen los cer-
 cos donde personalmente acude, bien se ve que
 son sacrificios, y lo mismo se puede colegir de o-
 tras ceremonias de écátamétos que refiere Iuanes,
 Nider in formicario capit. 4. y el libro intitulado
 maleus maleficarum. Y lo que dize Ioseph de A-
 costa de aquel idolo que se hallo en las Indias he-
 cho de masa de Mays, que por orden y preceto
 de el mismo idolo le comian los Indios con la
 misma veneracion que los Christianos reciben
 el Sanctissimo Sacramento de la Eucharistia.
 Que otra cosa es sino que el demonio quiere que
 le veneren con la misma imitacion que la Igle-
 sia sirue y adora inuocando a Dios verdadero,
 y como el demonio agradado de los sacrificios
 que le ofrecen en los hechizos, acude luego a-
 plicándolos inuisiblemente los remedios mas pro-
 pios. *Propia actiua passiuis* (como quien por su
 natura

naturaleza Angelica tambien sabe) haze con el
apariencia de aquellas cosas de los hechizos (q̃
son materiales de poca impottancia,) tan mara-
uillosos efetos: Algunos filosofos, principalmen-
te los Magicos, viédo que aquellos efetos no pue-
den resultar de solas aquellas cosas, tienen enten-
dido que nacen de la virtud y actiuidad de aque-
llos numeros, sin que parezca razon, ni la ay para
entender que aya uirtud actiua en los numeros.
Porque si en algun numero auia de auer virtud
auia de ser en el numero numerado formal, y es-
te como es abstracto de aquellas vnidades es en-
te de razon, y siendo ente de razon no es capaz
de virtud, ni actiuidad real, luego no es posible
que aya virtud ni actiuidad en los numeros.

COMPOSICION DE PARTES EN
los numeros, como en los compuestos naturales
de materia y forma.

ENTRE los medicos algunos an querido de-
zir que la causa de aquellas grandes mudan-
ças en las enfermedades en los dias decretorios
(que son el seteno, y catorceno &c.) es la perfec-
cion de los numeros de aquellos dias, y fundan-
se en

se en dos razones de composicion de numeros. 68
La primera es que

La primera es que las partes son indicatiuas de la perfeccion del todo, como la maderay piedras dan indicio de la perfeccion de la casa, y de la misma suerte el cimiento y las paredes dan la misma muestra. Y assi dizen que los numeros cuya integridad se encierra hasta el diez, vnos son totales, y otros parciales: y llaman partes de vn numero a otros dos numeros, los cuales siendo iguales, o inmediatos componen vn total, quiero dezir, que el tres y el quatro se llaman partes del siete, porque juntas le componen y son inmediatos, porque entre el tres y el quatro no ay otro numero. Y por esto no son partes del siete el cinco y el dos, ni dos treses y vno; y en la misma razon el quatro y el cinco son partes del nueue, y no el ocho y el vno, ni el siete y el dos, mas de el ocho seran las partes los dos cuatros, porque siendo iguales entre si componen el ocho, y son partes del siete el quatro y el tres, porque son inmediatos el vno al otro, esto es, que entre entrambos no ay otro numero, y assi juntos componen el siete que es su todo. Y hablando mas claro, dizen que los numeros imitan a la naturaleza y composicion de los entes naturales, cuyas partes son materia y

R
forma

forma, y no disparadas sino proporcionada la vna a la otra, y por esto dicen que los numeros que son partes, de vn compuesto an de ser, o iguales entresi, o inmediato el vno al otro, y entre los numeros ay vnos que son formales como forma, y otros materiales como materia: Los materiales son aquellos q̄ admitem diuision por iguales partes, que es condicion de materia (como se a dicho) como son los numeros pares, el 2. el 4. el 6. y el 8. Los numeros formales son los impares, tres cinco, siete, y nueue, porque no admiten aquella diuision de los pares: Y assi para que vn numero total represente a vn ente natural é la cōposició, es necesario que los numeros que son partes componentes sean como materia y forma no disparadas y remotas, sino subordinadas y propinquas y inmediatas, como dos y tres hazen vn compuesto que es el cinco, y de la misma suerte vn numero material quatro, con vn numero formal cinco, hazen el compuesto nueue y assi de los demas, y de aqui dicen que es la grā mudança de la enfermedad en el dia septimo, y q̄ a de tener su indicació en el dia tercero, o é el quarto, q̄ son 6. partes.

La otra razon en que se fundan es, diziendo que de la misma suerte que el ayre y el fuego son los

los elementos mas retirados del centro de la tierra, hazia el ambito del mundo, y son los mas puros y mas delgados elementos, tienen naturaleza como de forma, respecto de la tierra y agua, los cuales por su grosedad tienen mas razon de materia, y por tanto naturalmente el ayre, y el fuego, conforman con los numeros impares, tres, y cinco, y siete, y nueue; y la tierra y el agua conforman con los numeros pares, dos, quatro, seys, ocho. Y por eso tambien los humores, sangre y colera, correspondientes al ayre y fuego conforman natural congruencia, y tienen su mouimiento cō los dias impares: pero los humores flematicos y melancolicos como terrestes y aqueos, se mueuen por los dias pares; y de aqui dicen que es que en las enfermedades agudas, porque prouienen de sangre y colera la crisis o gran mudança en las enfermedades se haze en los dias setimos, y si es la enfermedad aguda o agudissima en el tercero o quinto. Pero en las enfermedades melancolicas, o en las muy flematicas q̃ sō las terreas y aqueas, vemos succeder aq̃llas mudanças é los dias quartos y otauos.

Mas Galeno cōtradize todas estas razones, en el tercero y legundo de los dias decretorios y dize: *Mutationes aegritudinū nō numeris, sed luna terrena debēt.*

Las cosas terrenas deben las mudanças de las enfermedades, no a los numeros sino a la Luna. Y despues dize; *Luna mutationis ægritudinum est occasio maximaq; mutandi vis ei inest cum fuerit in quadratura, aut secundum diametrum vt si cuiuspiam rei, seu ægritudinis initium fuerit dum luna est in Tauro mutatio magna accidit: quando luna fuerit in Leone, Scorpione, aut Aquario.* Y vltimamente concluye burlando de la virtud que atribuyen a los numeros, y dize estas palabras en el tercero de los dias decretorios. *Omnia siquidem de numerorum virtute nugantur tan facile absurda esse depræhendimus vt mihi sub inde mirari subeat Pitagoram illum sapientem virum numeris tantum tribuisse.* Y Tholomeo Principe de Astrologos y Mathematicos, confirma este parecer de Galeno, y dize en el centiloquio. *Horæ quibus declarantur morborum mutationes ad bonum, vel ad malum velociter sunt loca lune in angulis quadrati conclusi a circulo directo, alterationes quæ præcedunt has & indicant sunt loca lune habentibus decima sexta latera.*

Y se a de aduertir, que aunque la composición de las partes de los numeros componentes como materia y forma no tengan virtud como querian los Pitagoricos, mas para las significaciones de muchas cosas y de muchos lugares son de considera
dera

deracion como adelante diremos en la sinifica-
cion de la perfeccion del numero siete.

PERFECCION DE NVMEROS
por las vnidades, y numeros que en si
contienen.

A S E de advertir, que por quantas composicio-
nes de partes y vnidades tienen los numeros,
por tantas se hallan y tienen perfecciones y fini-
ficaciones en las cosas. Al numero diez llama
Philon perfectissimo, porque abraza todas las di-
ferencias de numeros de pares y nones: de dos pa-
res igualmente iguales, de tres nones, de dos cin-
cos (numeros igualmente desiguales,) y cõtiene
todas las proporciones aridmeticas, y geometras,
y las propiedades de todos los triangulos y qua-
drangulos: Y porque es el numero diez el com-
plemento de todos los numeros, porque el enten-
dimiento humano no passa de diez con la nume-
racion sensilla. Por este mismo orden de filoso-
far fue el numero quatro estimado de Pitagoras
en gran veneracion, (de suerte que era su gran
juramento, por el numero quatro) porque cõ sus
partes (esto es, porque con todos los numeros que
contiene

contiene en si componen al diez : Porque vna, y dos, y tres, y quatro, de que consta el numero quatro human, o componen al numero diez, que es el numero que contiene todas las cosas, segun lo que se a dicho conforme su modo de filosofar; y tambien estimauan en mucho al quatro, porque es el primer numero quadrado, y porq̃ significa los quatro elementos porque se compone de quatro unidades de quien se componen todas las cosas, y porq̃ es el primer numero igualmente par o igual, y es la razon, porque siendo numero par se diuide en dos numeros pares, que son dos vezes dos.

Tambien sinifica perfeccion los numeros por la igualdad de sus partes como son todos los numeros quadrados q̃ son los q̃ se cõponẽ de 2. numeros iguales, (esto es de la multiplicaciõ de vn numero por otro su igual) y assi el numero 4. es el primer quadrado por q̃ se cõpone del 2. multiplicado por otro 2. y por esto es numero d perfecciõ de igualdad Y por la misma causa los numeros q̃ se cõponẽ de tres numeros iguales q̃ son los numeros cubicos y solidos como el 8. q̃ es el primer numero cubico sinifica plenitud y gran perfeccion de igualdad.

Y assi dize Macrobio en el lib. 1. de somno Scipionis c. 5. *Octonarius plenus dicitur propter corporis soliditatẽ*

y S.

y S. Hilario Psal. 118. *Ait octonariū omnium convenientiū in se vndiq; partū equaliter perfectū & plenum.* Y Clemente Alexandrino dize, *Octo qui est primus cubus, est equalitas in omnibus dimensionibus longitudinis latitudinis, & altitudinis.* Porque multiplicado el primer numero q̄ es 2. por si mismo haze 4. y luego bolbiendo a multiplicar el mismo 2. por la multiplicación producida de si mismo q̄ es 4. haze el numero 8. y por esto es el numero 8. el primer numero cubico, q̄ en cuerpo solido viene a ser como el dado igual por todas partes, y por esto significa plenitud y porque es el primer numero que se diuide siempre en numeros igualmente iguales que son los dos quattros en que se diuide y hasta la vnidad se va diuidiendo el ocho siempre en partes iguales por esta igualdad significa la justicia que es siempre igual.

Y así dize Barradas tomo primero libro sexto capitulo quinto de natiuitate Virginis. *Merito octauam sibi vendicat diem hac Conceptio octauam quoq; natiuitas.* Quemadmodum octonarius numerus senarium exuperat sic res omnes sex diebus conditas octauo die Nata ac Concepta Virgo longe exuperavit. *Beatitudinum numerus est octonarius.* Octo enim sunt beatitudines vnde illud Ambrosi lib. 5. in Lucam octaua summa virtutum

*virtutum est, quis igitur numerus Beatissimæ Conceptioni
natiuitatiq; celebrandæ quam beatitudinum numerus acom
modatior: Præterea quis numerus Virgini aptior quæ omni
iustitia omnibusq; virtutibus plena, & concepta & nata est,
quam is qui plenus numerus & iustitia appellatur.*

Tambien al numero tres llaman insigne, por-
que es el primero de los numeros nones, y primer
numero primo incompuesto (que no le compo-
ne otro numero sino la vnidad) y porque tiene
este numero la vnidad por principio medio y fin,
y el medio que es la vnidad junta las extremida-
des y hazen vn numero en vnidad; y por esto co-
mo dize San Agustin significa la Santissima Trini-
dad en lo que es posible. Y assi como consta el
tres de tres vnidades, assi constan todos los cuer-
pos de tres dimensiones, longitud, latitud, y pro-
fundidad, que constituyen cuerpo perfecto; y de
aqui es que el numero tres se refiere a Dios, por-
que como dize Aristoteles 1. de cœlo cap. 1. es nu-
mero todo, y numero perfecto, y vniuersal o plu-
ral, porque de dos decimos ambos, y de tres deci-
mos todos, y en el 12. de la Methaphisica tra-
tando de Dios como de la primera causa, o pri-
mer mouedor que da el primer principio de mo-
uimiento a todas las cosas le declara por el nume-
ro tres

